

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Právní úprava církevních restitucí v ČR a na Slovensku

Marek Brzák

© 2017/2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Marek Brzák

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Právní úprava církevních restitucí v ČR a na Slovensku

Název anglicky

Legal Framework of Church Restitutions in the Czech Republic and Slovakia

---

Cíle práce

Cílem práce je srovnání přístupu České republiky a Slovenska k církevním restitucím a jejich vyhodnocení z pohledu platné právní úpravy. Dílčím cílem je sestavit teoretických základů z dostupných odborných zdrojů a právních předpisů a ze shromážděných dat a jejich následnou analýzou provést srovnání české a slovenské právní úpravy realizace církevních restitucí.

Metodika

- shromáždění podkladů pro zpracování teoretické části práce
- prostudování získaných podkladů a jejich analýza dle klíčových znaků
- shromáždění podkladů pro vytvoření praktické části práce
- analýza získaných druhotných dat ze statických údajů a jejich následné zpracování
- porovnání dat z teoretické a z praktické části a zhodnocení výsledků
- diskuze s využitím metody komparace
- závěr

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

církev, restituce, zákon, Česká republika, Slovensko, úprava, privatizace, náboženská společnost, majetek, vrácení

Doporučené zdroje informací

- Církevní restituce v ČR: (Je ďábel skrytý v detailech? Co bude s katedrálou? Jsou církevní nároky konečné? Jaký je vztah ke konkordátu? Je to odluka státu a církvi?) : 29. dubna 2008. Praha: Masarykova dělnická akademie, 2008. Sborník textů. ISBN 978-80-903670-0-5.
- JÄGER, Petr. Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-871-0.
- KALNÝ, Mojmír. Církevní majetek a restituce. Praha: Občanský institut, 1995. ISBN 8090165931.
- KŘÍŽ, Jakub, ed. Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference = Religion and Public Authority in European Union Countries : conference proceedings. Praha: Ministerstvo kultury České republiky, 2009. ISBN 978-80-86310-86-2.
- KŘÍŽ, Jakub. Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-472-8.
- KUBAČÁK, Antonín a Karel JACKO. Restituce zemědělského a lesního majetku. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012. ISBN 978-80-7434-090-1.
- KUBAČÁK, Antonín. Církevní majetek v proměnách času: restituce historického majetku církví v resortu Ministerstva zemědělství. I. vydání. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2016. ISBN 978-80-7434-315-5.
- TRETERA, Rajmund Jiří. Stát a církve v České republice. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. Právo (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 80-7192-707-4.
- Zákon č. 298/1990 Zb., o úpravě některých majetkových vztahů rehořných rádoů a kongregací a arcibiskupstva olomouckého. In: Zbierka zákonov. 19. 07. 1990.
- Zákon č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi). In: Sbírka zákonů. 05. 12. 2012. ISSN 1211-1244.
-

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 14. 11. 2017

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 11. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Právní úprava církevních restitucí v ČR a na Slovensku" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor(ka) uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 03. 2018

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval JUDr. Janě Borské Ph.D. za odborné vedení při psaní této práce a vstřícný přístup. Dále bych rád poděkoval svému bratrovi Bc. Ondřeji Brzákovi za pomoc při konečné kontrole práce.

Právní úprava církevních restitucí v ČR a na Slovensku

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá právními úpravami církevních restitucí v ČR a na Slovensku. Teoretická část práce vymezuje základní definice a právní postavení církví a náboženských společností, se zaměřením na historický vývoj a analýzu právních úprav. V aplikační části je porovnávána právní úprava obou zemí s vymezením nejzásadnějších rozdílů. Z provedené komparace vyplynulo, že základní rozdíly jsou zejména v části finančních náhrad, změn způsobu financování církví a náboženských společností a rozdílné vymezení osob povinných majetek církvím vydat. Ze shromážděných druhotných dat bylo provedenou analýzou zjištěno, že i přes často kritizovanou nadměrnou výši finančních náhrad, bude celkové řešení církevních restitucí pro stát v delším časovém horizontu výhodné s ohledem na následné ukončení financování církví státem. Ohledně stavu restitucí bylo ke dni 2. 3. 2018 vydáno zhruba 13 tisíc ha pozemků a schváleno bylo přibližně 25 tisíc ha pozemků, které budou vydány Státním pozemkovým úřadem ČR. Lesy ČR ke dni 1. 3. 2018 vydaly celkově téměř 80 tisíc ha lesů. Slovenský pozemkový úřad k roku 2012 vydal zhruba 42 tisíc ha pozemků a Lesy SR k roku 2016 vydaly téměř 69 tisíc ha lesů. Názorová diskuze politiků v této oblasti není jednotná a z rozhovorů oslovených poslanců a senátorů vyplynulo, že existují tři póly. Buď dotázaný člen parlamentu s restitucemi zcela souhlasil, částečně souhlasil nebo vyjádřil celkový nesouhlas.

Klíčová slova: církev, restituce, zákon, Česká republika, Slovensko, úprava, privatizace, náboženská společnost, majetek, vrácení

Legal Framework of Church Restitutions in the Czech Republic and Slovakia

Abstract

The bachelor thesis pursues topic of legal regulations of religious restitutions in the Czech Republic and Slovakia. The theoretical part states basic definitions and legal status of churches and religious societies, focusing on historical development and analysis of legal regulations. The application part compares the legislation of both countries with the definition of the most fundamental differences. The comparison showed that the differences are mainly the part of financial compensation, changes in the way of financing churches and religious societies, and the different delimitation of the obligated property by the churches. From the collected secondary data, it was found that, despite the often-criticized excessive amount of financial compensation, the overall solution to church restitutions for the state over the longer term would be advantageous in view of the subsequent cessation of church funding by the state. Regarding the status of restitutions, approximately 13,000 ha of land was issued and as of 2 March 2018 and approximately 25,000 ha of land were approved to be issued by the State Land Office of the Czech Republic. Forests of the Czech Republic on 1 March 2018 issued almost 80,000 ha of forests in total. The Slovak Land Office issued approximately 42,000 hectares of land by 2012, and Forests of the SR released almost 69,000 ha of forests by 2016. Political opinions of members of parliament are not unified in this area and it can be assumed from the dialogs with them, that they distinguish into three groups. Either the questioned politician agreed with restitutions, partially agreed or were against this concept.

Keywords: Church, restitution, law, Czech Republic, Slovakia, legal framework, privatization, religious society, property, refund

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
2.2.1 Metodika teoretické práce.....	13
2.2.2 Metodika praktické práce.....	14
3 Teoretická východiska	16
3.1 Církevní a náboženské společnosti	16
3.2 Restituce.....	17
3.3 Právní úprava	17
3.3.1 Církev a náboženská společnost v české právní úpravě	17
3.3.2 Registrovaná církev a náboženská společnost	18
3.3.3 Registrace.....	19
3.4 Politické a historické pozadí	20
3.5 Přístupy k řešení nápravě křivd.....	22
3.5.1 Česká a Slovenská Federativní republika	23
3.5.2 Právní úprava v zák. č. 298/1990 Sb., v platném znění o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého ..	24
3.6 Vliv zabaveného majetku na rozvoj obcí	25
3.7 Církevní restituce v ČR.....	25
3.7.1 Právní úprava v zák. č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů, v platném znění.....	25
3.7.2 Průběh církevních restitucí v ČR.....	27
3.7.3 Kritika restitucí	28
3.8 Právní úprava církevních restitucí na Slovensku	30
3.8.1 Právní úprava v zák. č. 282/1993 Z. z., o zmiernení niektorých majetkových křivd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam	30
3.8.2 Restituce na Slovensku	32
3.8.3 Kritika restitucí	34
4 Vlastní práce	35
4.1 Komparace právních úprav restitucí majetku církví v ČR a na Slovensku.....	35
4.1.1 Komparace přístupu k restitucím.....	36
4.2 Komparace statistických dat	36
4.3 Vyhodnocení rozhovorů.....	40
5 Výsledky a diskuse	42
5.1 Míra odlišnosti právních úprav v ČR a na Slovensku.....	42

5.1.1	Přístup k řešení církevních restitucí	42
5.1.2	Výše finanční náhrady	43
5.1.3	Rozsah vydaných pozemků.....	43
5.1.4	Hodnota restitucí v ČR v rámci Evropy.....	44
5.1.5	Zatížení státního rozpočtu v ČR a na Slovensku	44
5.1.6	Současné výdaje v ČR a na Slovensku	44
6	Závěr.....	45
7	Seznam použitých zdrojů.....	47
7.1	Literatura	47
7.2	Právní předpisy.....	48
7.3	Internetové zdroje.....	48
8	Přílohy	51

Seznam obrázků

Odkazovaný seznam obrázků

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Církev s největšími finančními náhradami

Tabulka 2 - Podíly vyplacených finančních náhrad jednotlivým CNS

Tabulka 3 – Výdaje státu na CNS ve srovnání celkovými státními výdaji

Tabulka 4 - Výdaje státu na CNS ve srovnání celkovými státními výdaji

Tabulka 5 – Výdaje na CNS v ČR a na Slovensku

Seznam použitých zkratk

CNS	církev a náboženská společnost
RCNS	registrovaná církev a náboženská společnost
např.	například
zák.	zákon
ZOR	zákon č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů
ZORS	zákon č. 282/1993 Zb., o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam,
č.	číslo
ust.	ustanovení

1 Úvod

Církev se již od nepaměti podílely na vývoji základních hodnot ve společnosti. Při vytváření dějin byla jejich role nezastupitelná. Náboženské prostředí bylo ve velké míře ovlivněno politickou situací v zemi. Jednou měly církve vhodné prostředí pro vykonávání svých činností, jindy zase byly silně potlačovány. Relativně nedávno tomu tak bylo za vlády komunistického režimu v Československu. V té době byl potlačován vliv církví a náboženských společností (dále jen CNS) nejrůznějšími způsoby. Velmi účinné bylo likvidování jejich hospodářské soběstačnosti, což následně negativně ovlivnilo jejich fungování ve společnosti.

Po roce 1989 nastaly lepší časy pro CNS. Opět mohly vykonávat a rozvíjet své činnosti, ke kterým jsou primárně určeny. Ovšem následky minulého režimu stále přetrvávaly, zejména s financováním CNS. Státní představitelé si uvědomovali způsobené křivdy CNS, z tohoto důvodu byla vyjádřena snaha vyřešit otázku církevních restitucí. Bohužel v té době byla právní úprava v této oblasti nedořešená a zatím komplexně nevydiskutovaná. Československo zkoumalo přístup k církevním restitucím u jiných postkomunistických států. Příkladem je přijetí zákona č. 298/1990 Sb., o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého, který sice částečně napomohl napravit způsobené křivdy, ale na druhou stranu se záhy objevily jeho nedostatky, například (dále jen např.) nepřesnosti v evidenci majetku. Neřešil tedy celkovou problematiku a tak, jak byla právní úprava přijata se jevila jako nevhodná.

Velmi důležitým zásahem do dané problematiky bylo rozdělení Československa, přičemž oba státy řešily samostatně církevní restituce způsobem, který se lišil. V méně nábožensky založené České republice se k právní úpravě církevních restitucí přistupovalo s respektem a způsobem, který nevytvářel vhodné prostředí pro CNS. Po různých dohadech a diskutování byl zákon upravující otázku zmírnění majetkových křivd přijat až v roce 2012. Což je téměř 20 let od rozpadu společného státu. Podle zákona se CNS vracel nejen majetek, ale byla vyplacena i finanční náhrada za věci, které z určitých důvodů vrácené být nemohly. V české společnosti rozproudil mnoho diskuzí, ve kterých lidé buď vyjadřovali souhlas, nebo byli proti. Toto téma je v roce 2018 poměrně diskutované.

Slovenská republika byla mnohem vstřícnější k církevním restitucím a již v roce 1993 byla přijata právní úprava. Jednalo se o obecný restituční zákon č. 282/1993 Zb., o

zmiernení niektorých majetkových krívď spôsobených cirkvám a náboženským spoločnosťam (ďále jen ZORS), který byl společností kladně přijat.

Autor si zvolil toto téma, protože rozdělení České republiky a Slovenska vedlo k odlišnostem právní úpravy a daná problematika autora zajímá. Problematika sledování vývoje společnosti spojené s církví a vazba na financování, patří podle autora pod obor Hospodářská a kulturní studia, a proto se jí ujal.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem teoretické části bakalářské práce je zpracování komplexní právní úpravy problematiky církevních restitucí v České republice a na Slovensku se zaměřením na rozdílné přístupy z pohledu historického vývoje, platné právní úpravy v jednotlivých zemích a přístup k jejich vypracování a realizaci. Dílčím cílem je vymezení základních pojmů spojených s CNS a restitucemi.

Cílem praktické části práce je porovnat právní úpravy řešící problematiku církevních v obou sledovaných státech a současně srovnání přístupu k jejich vypracování. Dílčím cílem je srovnání druhotných statistických dat, jejich následná analýza a vyhodnocení krátkých rozhovorů s návrhem vymezení opatření k nápravě případných zjištěných nedostatků.

2.2 Metodika

2.2.1 Metodika teoretické práce

V teoretické části bude nejdříve nutné shromáždit podklady, které se zabývají problematikou CNS a restitucemi. Na základě těchto podkladů bude možné stanovit základní definice a obecné právní postavení CNS. Zvláště užitečná bude kniha od Jiřího R. Tretery s názvem Stát a církev a Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference, kterou editoval Jakub Kříž. Dalšími důležitými zdroji budou zákony upravující fungování CNS v českém právním řádě. Jmenovitě zákony č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností a č.3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech. Pro co nejlepší porozumění dané problematiky, bude nutné uvést stručný historický vývoj, jelikož církevní restituce v současnosti jsou způsobeny křivdami v minulosti. Nejdůležitějšími zdroji a pilíři celé práce budou zákony č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (dále jen ZOR) a ZORS. Po jejich důkladném prostudování budou následně oba tyto právní texty analyzovány se zaměřením na předmět úpravy; oprávněné osoby; povinné osoby; skutečnosti, které způsobily křivdu; věci, které nemohou být vydány; uplatňování svých nároků; finanční náprav CNS a financování CNS,

což vytvoří rámec klíčových znaků, které budou dále využity v praktické části. Vedle samotných právních úprav bude podstatné zmínit realizaci těchto zákonů v obou zemích.

2.2.2 Metodika praktické práce

Pro účely této práce bude v praktické části použita kombinace kvalitativního a kvantitativního výzkumu, kde autor bude pracovat především s druhotnými daty získanými z dostupných zdrojů. Následně s využitím metody komparace budou vyhodnoceny rozdíly v právní úpravě církevních restitucí v ČR a na Slovensku podle klíčových znaků, kterými jsou předmět úpravy; oprávněné osoby; povinné osoby; skutečnosti, které způsobily křivdu; věci, které nemohou být vydány; uplatňování svých nároků; finanční náprav CNS a financování CNS. Pomocí této metody budou zjištěny jednak podobnosti, tak i markantní rozdíly. Vedle komparace samotných právních úprav budou srovnány i přístupy jednotlivých států především z hlediska časové posloupnosti.

Druhotná statistická data, které byla zjištěna především z webových stránek či stažitelných souborů dostupných na portálech ministerstev budou srovnána pomocí hledisek, kterými jsou výše peněžní náhrady v případě ČR, množství vydaného majetku, velikost finančních příspěvků CNS ve vztahu ke státním výdajům a celková výše restitucí. Z porovnaných dat bude možné zjistit např. dopad restitucí na státní rozpočet, či srovnání s jinými zeměmi v Evropě.

V práci bude zastoupena i kvalitativní forma výzkumu. V případě této práce bude realizován krátký rozhovor prostřednictvím e-mailové komunikace, kdy bude elektronicky osloveno 10 současných poslanců a 10 současných senátorů, kteří budou vybráni základě různé politické příslušnosti. Rozhodující pro výběr bude zainteresovanost oslovených osob podle dojmu autora. Tato vybraná skupina bude odpovídat na dva jednodušší dotazy ve formě otevřených otázek, jelikož se jedná pouze o dodatečný doplňující výzkum a netvoří základ této práce. Získané poznatky budou komparovány ve vztahu k vyhodnoceným datům, čímž vznikne další rovina srovnání. Dotazy budou ve smyslu zhodnocení právních úprav a osobních náhledů na tuto problematiku v ČR a na Slovensku.

V kapitole výsledky a diskuze budou srovnány poznatky z teoretické i praktické části. Závěrečná diskuze vyhodnotí poznatky získaných z komparačních stanovisek, kterými jsou míra odlišnosti právních úprav, přístup jednotlivých států, výše finanční náhrady, počet vydaného majetku, hodnota vydaného majetku v ČR v rámci vybraných evropských států, zatížení státního rozpočtu a státních výdajů na CNS. K těmto

poznatkům autor práce zároveň vyjádří i svůj názor. Poslední kapitola závěr bude obsahovat nejpodstatnější poznatky této práce s návrhem opatření k nápravě zjištěných nedostatků.

3 Teoretická východiska

Teoretická východiska se týkají především základních definic a právního postavení CNS. Pro lepší pochopení je nutné uvést také historické pozadí s následnou charakteristikou hlavních právních úprav v uvedených státech.

3.1 Církevní a náboženské společnosti

Pojem církev je odvozeno z řeckého Kyrios – česky Pán. V řečtině se církev označuje jako „ekklésia tú Kyriú, tj. shromáždění Pánovo.¹ Církev je organizované společenství osob, které vyznávají křesťanství jako své náboženství. Ještě pro lepší pochopení definice církve je vhodné ji uvést vedle slov shromáždění a obec. V tomto případě shromáždění vyjadřuje nějakou současnou činnost, obec je zase spojená s tím, co se zdržuje na místě a církev je něco více, co přesahuje místo i aktuální činnost, nějaké rozsáhlé společenství. Tedy při překladu slova ekklésia je možné použít tyto tři slova, které se ale dají v zásadě zaměnit.² Výraz církev je výhradně určen křesťanskému náboženskému společenství, ale používají jej i jiné náboženské společnosti, např. Scientologická církev.³

Náboženská společnost je definována jako organizované společenství osob, které vyznávají určité náboženství. Rozdíl je tedy pouze v tom, že se nejedná výhradně o křesťanství. Církev i náboženské společnosti tvoří atmosféru pro vykonávání své víry, šíření a sdílení názorů a postojů, vytváření vazeb mezi jednotlivými členy a provádění obřadů či aktivit.

Náboženské společnosti jsou většinou dobrovolnými zájmovými sdruženími specifického druhu, toto platí ve státech, kde platí odluka státu od náboženství neboli sekulární neboli světský stát⁴ a odluka církve od státu. Opakem sekularizace je klerikalismus, což je skutečnost, kdy náboženství silně ovlivňuje společnost ve státě. Jako příklad by šlo uvést některé islámské státy, které uplatňují islámské právo šarí'a jako státní.

---

¹ TRETETA, Jiří Rajmund. Stát a církve v České republice. Karmelitánské nakladatelství. 2002. str. 69. ISBN 80-7192-707-4.

² KÜNG, Hans. *Co je církev?* Brno: Cesta, 2000. str. 57. ISBN 80-85319-98-5.

³ TRETETA, Jiří Rajmund. Stát a církve v České republice. Karmelitánské nakladatelství. 2002. str. 69. ISBN 80-7192-707-4.

⁴ TRETETA, Jiří Rajmund. Stát a církve v České republice. Karmelitánské nakladatelství. 2002. str. 14. ISBN 80-7192-707-4.

3.2 Restituce

Pojem restituce pochází z římského *restution in integrum*, což označovalo prostředek, kterým byla prováděná náprava způsobených škod obnovením původního právního vztahu. Tento pojem se také užívá v majetkově právních vztazích, kde znamená navrácení podle nového práva neoprávněně odebraného majetku původnímu majiteli. Nebyla-li navracena věc původní, ale poskytnuto náhradní plnění, tak v tomto případě se jedná o refundaci nebo reparaci.⁵

3.3 Právní úprava

3.3.1 Církev a náboženská společnost v české právní úpravě

Definice je přímo uvedena v § 3 písm. a) zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, jako *„církví a náboženskou společností dobrovolné společenství osob s vlastní strukturou, orgány, vnitřními předpisy, náboženskými obřady a projevy víry, založené za účelem vyznávání určité náboženské víry, ať veřejně nebo soukromě, a zejména s tím spojeného shromažďování, bohoslužby, vyučování, duchovní služby a případně obecně prospěšné činnosti.“*⁶

Vhodné by bylo dále uvést pohledy předchozích zákonů na církev a náboženské společnosti. Zákon č. 308/1991 Sb. v § 4 odstavec 1 je definoval takto: *„Církví nebo náboženskou společností se podle tohoto zákona rozumí dobrovolné sdružení osob stejné náboženské víry v organizaci s vlastní strukturou, orgány, vnitřními předpisy a obřady.“*⁷

Dle zákona č. 308/1991 Sb. nezáleželo na sídle církve a náboženské společnosti, což pochopitelně byla možnost pro zahraniční či nadnárodní náboženské společnosti.⁸ Po zákoně č. 3/2002 Sb. přišla velká změna, jelikož tento zákon povoloval registraci jen církvím a náboženským společnostem, které měly sídlo v České republice. Z tohoto

---

⁵ *Co to je Restituce?* [online] Co jeto? 2017 [citováno 31. 01. 2018] Dostupné z: <http://cojeto.superia.cz/pravo/restituce.php>

⁶ § 3 písm. a) zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

⁷ § 4 odst. 1 zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-308>

⁸ § 12 zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-308>

důvodu si tedy zahraniční církve musely zakládat právnické osoby se sídlem v České republice.⁹

Za CNS byly považovány jenom ty, které se registrovaly podle zákona č. 308/1991 Sb., který vešel v platnost 1. září 1991.¹⁰ Zákon z roku 2002 vymezoval RCNS, ale společnosti neregistrované neřešil, nýbrž s jejich existencí zákon počítá.¹¹

CNS jsou označovány jako konkrétní typ nevládní neziskové organizace, které podle zákona 3/2002 Sb. nesmí mít výdělečnou činnost jako hlavní cíl, ale určité dobrosrdečné poslání a pouze vedlejší činnost může být výdělečná.¹²

3.3.2 Registrovaná církev a náboženská společnost

Na základě § 6 odst. 1 zákona č. 3/2002 Sb. CNS vzniká registrací a stává se tedy právnickou osobou.¹³ Zákon dále používá označení RCNS. Pokud církev je registrována podle jiného zákona, například jako občanské sdružení, tak zákon z roku 2002 ji neuznává a jedná se neregistrovanou církev a společnost. Zákon ovšem tyto formy nevylučuje. Stát, kraje a obce jsou přímo vyloučeny fungovat jako církev nebo náboženská společnost. Vyloučeny jsou také obchodní společnosti, které nesmí působit jako církev nebo náboženská společnost kvůli své hlavní činnosti, která musí být výdělečná.

Jak již bylo zmíněno, zákon č. 308/1991 Sb. uznával jen ty církve a náboženské společnosti, které byly podle tohoto zákona registrovány. Nynější zákon č. 3/2002 pojmy registrovaná církev a náboženská společnost a církev a náboženská společnost výrazně odlišuje. Ustanovení, která jsou v tomto zákonu obsažena, konkrétněji § 2 až 5 platí pro všechny církve a náboženské společnosti, nehledě na to, podle jakého zákona jsou registrovány, jsou-li vůbec registrovány nebo je jejich právní subjektivita jiného typu. Toto je značný rozdíl oproti zákonu z roku 1991.

---

⁹§10 odst. 3 písm. c) zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-308>

¹⁰ § 4 odst. 4 zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-308>

¹¹ § 4 odst. 1 zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

¹² § 15a odst. 4 zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

¹³ § 6 odst. 1 zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

3.3.3 Registrace

V roce 1991 církve a náboženské společnosti fungovaly ze zákona či na základě státního souhlasu. Podle § 22 zákona č. 308/1991 Sb. byly tyto společnosti registrované dnem účinnosti, tedy 1. září 1991 a zároveň musely dodat požadované náležitosti do šesti měsíců.¹⁴ Bylo zapotřebí tři dospělých osob k založení a registraci církve nebo náboženské společnosti a také nezáleželo na jejich státní příslušnosti a trvalém pobytu. Samozřejmostí byla potřeba určitých dokumentů a informací.

Další změna nastala s vytvořením zákona České národní rady č. 161/1992 Sb., který zavedl novou podmínku registrace, a to že k církvi nebo náboženské společnosti se muselo hlásit deset tisíc osob s trvalým pobytem na území ČR. Výjimku tvořili členové Světové rady církví, tím pádem stačilo pouze pět set osob také s trvalým pobytem v ČR.¹⁵ Menší církve a náboženské společnosti se tedy nemohly registrovat, což poškozovalo jejich náboženskou svobodu.

Novější zákon z roku 2002 zajistil nižší počet osob, které se k církvi hlásili na tři sta. Církve a náboženské společnosti, které chtěly tzv. zvláštní práva, musely stále splnit podporu deseti tisíc osob. Zákon také zrušil zvýhodněné členství ve Světové radě církví a zároveň jeho formulace nepřímou povolovala působení neregistrovaných církví a náboženských společností. Podle dřívějšího zákona z roku 1991 byla umožněna registrace i zahraničních církví a náboženských společností. Zákon z roku 2002 toto zrušil a nyní se mohou registrovat pouze subjekty se sídlem v České republice.

Nyní mohou podávat návrh na registraci nejméně tři fyzické osoby, které jsou plnoleté, svéprávné a jsou občany České republiky nebo cizinci s trvalým pobytem v České republice. Tento návrh se podává na Ministerstvu kultury. Má povinné náležitosti, mezi které patří základní charakteristika náboženské společnosti, jejího vyznání a poslání, zápis o založení církve a náboženské společnosti na území České republiky. Dále obsahuje originály podpisů a osobní údaje tří set zletilých občanů nebo cizinců s trvalým pobytem na našem území, kteří se k církvi tímto hlásí. Jako poslední je potřeba základní dokument církve nebo náboženské společnosti.¹⁶

---

¹⁴ § 22 zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-308>

¹⁵ § 1 zákona č. 161/1992 Sb., o registraci církví a náboženských společností. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-161>

¹⁶ § 10 odst. 2 zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

Nyní musí návrh projít řízením ministerstva, které návrh zkontroluje, zda návrh obsahuje všechny podstatné náležitosti stanovené zákonem, zda je podává oprávněná osoba a zda je činnost společnosti v souladu s jejím základním dokumentem a s podmínkami stanovenými zákonem. Pokud je vše v pořádku, tak ministerstvo schválí registraci, kterou poté zapíše do Rejstříku registrovaných církví a náboženských společností ke dni, kdy nabylo právní moci ono rozhodnutí. Zmíněný rejstřík je veřejným seznamem, kde ovšem existují výjimky týkající se některých osobních údajů. Pokud ministerstvo najde nějaké nedostatky v návrhu, tak jej zamítne.¹⁷

Pokud církev nebo náboženská společnost závažně nebo opakovaně porušuje závazky ze své strany může ji ministerstvo ve správním řízení zrušit její registraci nebo oprávnění zvláštních práv. Dalšími důvody ke zrušení registrace může například být nečinnost, porušování právního řádu, insolvence nebo vlastní žádost. Církev a náboženská společnost zaniká v okamžiku zrušení registrace. Naopak podmínkou ke zrušení registrace není dodatečný pokles hlásících osob.¹⁸

3.4 Politické a historické pozadí

Zabavování majetku a následné vyrovnávání především s katolickou církví sahá poměrně hluboko do historie. Již v roce 1919 byl snížen církevní pozemkový fond v Čechách a na Moravě asi o 16 % na základně záborového zákona č. 215/1919 Sb. z. a n., známý také jako první pozemková reforma a souvisejících přidělových zákonů. Hned následující rok získala církev náhradu v podobě zvyšování kongruovaných příplatků k příjmům duchovenstva, které byly poskytovány pomocí náboženských maticí. V dalších zákonech byly stanoveny podrobnější pravidla těchto příplatků, ale také dělení církví na kongruální neboli pobírající tyto příplatky a dotační, které dostávaly na platy duchovenstva dotace. Vliv komunistické strany sílil již v letech 1945-1948 neboli období třetí republiky. Předtím, než se dostali komunisté k moci, tak byl přijat zákon č. 142/1947 Sb. z. a n. o revizi pozemkové reformy z roku 1919. Tento zákon byl proveden společně se zákonem č.

---

¹⁷ § 14 zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

¹⁸ § 24 zákona č. 3. 3/2002 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

46/1948 Sb. z. a n. o nové pozemkové reformě po únorovém převratu 1948. Zákonem č. 142/1947 Sb. započala likvidace majetku na vesnicích, která trvala až do konce 60. let.¹⁹

Po této historické události se výrazně změnil vztahy mezi státem a církví, která byla utlačována jak právními, tak protiprávními prostředky. Noví vrcholoví představitelé mohli použít některé staré restriktivní ustanovení, které sice byly obsaženy v zákonodárství, ale neuchylovalo se k jejich použití. Mezi takové ustanovení patřil např. zákon o vnějších poměrech Církve katolické č. 50/1874 ř. z., který omezoval především svobodu katolických církevních institucí. Kromě výše zmíněného zákona č. 142/1947 Sb. z. a n. se na zmenšování církevního majetku zasloužil zákon č. 46/1948 Sb. z. a n. o nové pozemkové reformě. Obsahoval zásadní změnu, která říkala, že stát může zasáhnout do vlastnických vztahů i pod maximální výměru 50 ha. Společně se tyto dva zákony postaraly o významné zmenšení hospodářské jistoty církví a náboženských společností ke konci roku 1948. Rok 1990 znamenal pro církev a náboženské společnosti celkové zlepšení jejich situace a postavení. Co se týče hospodářského zajištění církví, tak byly obnoveny kongruované příplatky, které fungovaly částečně i jako náhrady za výnosy ze zabaveného církevního majetku. V průběhu dalších let byly tři krát navýšeny, ale i tak platy duchovních nebyly úplně dostačující. Při stanovování dotací církvím a náboženským společnostem se již nehledí na počet členů, ale na počet duchovních v aktivní službě. Toto je další změna oproti zákonu z první republiky.²⁰

Problematika definice církevního majetku je velmi složitá. Vzhledem k tomu, že jsou CNS právně chápány jako nevládní neziskové organizace, tak by měl být jejich majetek chápán jako soukromé vlastnictví. Také pozemková reforma považovala nemovitosti za vlastnictví CNS. Další problém lze uvést na příkladu kaple, která patří církvi, ale má veřejný charakter, neboť každý do ní může vstoupit. Přední právníci stále nejsou jednotní v této problematice, jelikož se měnila v průběhu let podle dobových právních úprav.²¹

---

¹⁹ KUBAČÁK, Antonín a Karel JACKO. *Restituce zemědělského a lesního majetku*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012. str. 11. ISBN 978-80-7434-090-1.

²⁰ TRETETA, Jiří Rajmund. *Stát a církev v České republice*. Karmelitánské nakladatelství. 2002. str. 53. ISBN 80-7192-707-4.

²¹ KUBAČÁK, Antonín. *Církevní majetek v proměnách času: restituce historického majetku církví v resortu Ministerstva zemědělství*. I. vydání. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2016. Str. 13. ISBN 978-80-7434-315-5.

3.5 Přístupy k řešení nápravě křivd

Při řešení otázky, jak se vyrovnat s církvemi, kterým byl zabaven majetek za vlády komunistické strany se vytvořilo šest možných způsobů.

První způsob se nazývá obecný restituční zákon a jeho hlavním znakem je iniciativa církví a náboženských osob nebo jimi zřizovaných právnických osob. Tento zákon určuje, jaké církevní právnické osoby mohou žádat navrácení svého původního nemovitého i movitého majetku a zároveň koho mohou požádat. Jedná se o stát, orgány veřejné moci nebo jiné subjekty práva. Zároveň také obsahuje lhůtu, kdy po jejím uplynutí veškeré nároky zanikají. Církevní právnické osoby musí promyslet, zda vůbec nárok budou vznášet nebo zda se jej zřeknou v případě, že by se jim vlastnictví ani hospodářsky nevyplatilo. Příslušné strany se na vypořádání restitučních nároků buď dohodnou sami nebo za ně rozhodne speciální orgán.²²

Možností číslo dvě je výčtový restituční zákon, u kterého lze již z názvu odvodit, že obsahuje především seznam konkrétního majetku a církevních právnických osob, kterým bude vrácen. Dále jsou stanoveny podrobnější podmínky a výjimky, které se mohou týkat např. movitých věcí. Výhoda tohoto zákona je především určitost, jelikož je přesně uvedené co, komu a kdy se má vracet. Dalším plusem je pohotovost, neboť jeho idea a struktura je celkem jednoduchá, jelikož nevyžaduje vytváření mnoha pravidel a podmínek. Konkrétnost je zároveň i hlavní nevýhodou, jelikož zjišťování původního majetku může být pro církev značně obtížné z důvodu přecíslování parcel, evidence majetku či převodů mezi právnickými osobami. V evidenci nemovitostí byla značná neuspořádanost a nedostatky, které se dosud nepodařilo zcela napravit a zejména z tohoto důvodu při vrácení nemovitostí docházelo k chybám.²³

Dalším možným řešením je také finanční kompenzace. Církev a náboženské společnosti se zřeknou svých nároků na jejich původní majetek a stát jim vyplatí odškodnění.

Značně limitovanou možností je mezinárodní smlouva se Svatým stolcem, která je možná pouze u katolických církevních právnických osob.

---

²² KŘÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference*. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 4. ISBN 978-80-86310-86-2.

²³ JÄGER, Petr a Aleš CHOCHOLÁČ. *Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). str. 15 ISBN 978-80-7478-871-0.

Ke zbývajícím dvěma variantám patří akt moci výkonné neboli usnesení vlády a rozhodnutí soudu, který posuzuje jednotlivé nároky církevní právnické osoby na základě určovací žaloby. Nutno podotknout, že tyto varianty patří k těm méně používaným a jsou celkově neefektivní.

Je vhodné uvést i sedmou variantu, kterou je jednoduché ignorování a neřešení problému. Stát se tímto důležitým problémem zabývá jen okrajově a nedostatečně.

Na závěr této podkapitoly je nutné říci, že žádný stát nevyužil čistě jednu variantu, ale různě je kombinoval.²⁴

3.5.1 Česká a Slovenská Federativní republika

Po událostech v listopadu 1989 začala Česká a Slovenská federativní republika řešit otázku nápravy majetkových křivd, které komunistický režim napáchal. Důležitým datem byl 19. červenec 1990, kdy Federální shromáždění ČSFR schválilo zákon č. 298/1990 Sb., o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a Arcibiskupství olomouckého, který byl novelizován zákonem č. 338/1991 Sb. Tento zákon byl typickým příkladem použití výčtové metody, jelikož obsahoval rozsáhlé přílohy majetku, který bude uvedeným církvím navrácen. Vzápětí se však ukázaly chyby této varianty, vedle právních otázek, které již byly zmíněny v podkapitole č. 3.5 se naskytly i ty faktické. Na jedné straně byly vráceny nemovitosti v havarijním stavu a na druhé naopak nedošlo k restitucím nemovitostí, které by byly hospodárky funkční a prospěšné.

Nebyl-li majetek vrácen v letech 1990-1991, tak došlo k jeho zablokování, které mělo trvat tak dlouho, dokud se nepřijme celková právní úprava. Ta měla být připravena v co nejkratším čase, k čemuž došlo na Slovensku, ale v České republice již ne. Vrcholem bylo také nedodržování těchto dispozic dokonce samotnými orgány státu. Tzv. blokační § bylo možné obejít opční smlouvou, pokud byla uzavřena s katolickou církví a státem a nájemní smlouvou uzavřenou s Pozemkovým fondem.²⁵

Federální shromáždění neschválilo v roce 1992 obecný restituční zákon. Jeho prvky jsou však částečně obsaženy v současném slovenském restitučním zákoně či v českém návrhu zákona z roku 2008.

---

²⁴ KŘÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference*. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 5. ISBN 978-80-86310-86-2.

²⁵ *Církevní restituce v ČR: (Je ďábel skrytý v detailech? Co bude s katedrálou? Jsou církevní nároky konečné? Jaký je vztah ke konkordátu? Je to odluha státu a církvi?). 29. dubna 2008*. Praha: Masarykova dělnická akademie, 2008. Sborník textů (Masarykova dělnická akademie). str. 20. ISBN 978-80-903670-0-5.

Po rozdělení Československa přistoupily nově vzniklé státy k otázce restitucí odlišně. Společným znakem však zůstalo financování činností církví a náboženských společností, ještě podle zákona č. 218/1949 Sb., o hospodářském zabezpečení církví.²⁷

3.5.2 Právní úprava v zák. č. 298/1990 Sb., v platném znění o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého

Tento zákon byl vydán ve Sbírce zákonů dne 19. 07. 1990 a upravuje majetkové vztahy řeholnických řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého. Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky se usneslo na nápravě křivd, které byly způsobeny v padesátých letech zejména protiprávním odnětím majetku zmíněným subjektům. Nemovitosti i movité věci v nich obsažené budou vyhlášeny ve dne účinnosti a zároveň zanikají nároky vůči současným vlastníkům a uživatelům zabaveného majetku na náhradu škody a neoprávněného majetkového prospěchu. Vrácení části movitých věci bylo zaručeno novelou č. 338/1991 Sb., který také rozšířila výčet vrácených nemovitostí.²⁸ V případných sporech, které mohou nastat s uplatňováním tohoto zákona rozhodne soud. Povinnost zapisovat změny vlastnických vztahů nesou orgány geodézie. Zvláštní podmínky platí u nemovitostí, které slouží pro školní, kulturní nebo osvětovou činnost, neboť je potřeba souhlas příslušného orgánu. Podobně to platí také pro nemovitosti sloužící k archivním účelům. V případě nemovitostí sloužících k výše zmíněným účelům je možné vyřešit její uvolnění dohodou. Zákon také řeší, pokud se strany nedohodnou. Nastane-li tato situace, tak řeholnickým řádům a kongregacím vzniká nárok po uplynutí deseti let ode dne účinnosti tohoto zákona. Zvláštní typy dohod zákon nestanovuje. Pokud se bude jednat například o uzavření dohody o užívání bytů a nebytových prostor, tak použijí související právní předpisy, např. zákon o nájmu a podnájmu nebytových prostor. Příslušný orgán státní moci rozhodne podle všeobecně platných cenových předpisů pouze v případě, nedomluví-li se strany o výšce nájemného a podmínkách jeho plnění. Dále tento zákon obsahuje poměrně rozsáhlé přílohy, ve kterých je uveden majetek, který se bude jednotlivým subjektům vracet.²⁹

---

²⁷ KŘÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference*. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 8. ISBN 978-80-86310-86-2.

²⁸ Srov. § 1 odst. 4 zákona č. 298/1991 Sb., ve znění zákona 338/1991 Sb. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1990-298>

²⁹ Příloha č. 1 zákona č. 298/1990 Sb., úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-298>

Tyto právní úpravy byly spíše krátkodobého rázu, ale zároveň účinné. Řeholním řádům a kongregacím to velmi pomohlo a mohly opět začít řádně fungovat.³⁰

3.6 Vliv zabaveného majetku na rozvoj obcí

Jak již bylo zmíněno výše, majetek, který nebyl vrácen v letech 1990 až 1991, byl zablokován do doby schválení plnohodnotného restitučního zákona. Vypracování nového zákona trvalo déle, než se předpokládalo. Jelikož současní majitelé nevěděli, zda jim majetek zůstane, tak do něj neinvestovali, což přispělo k jeho chátrání. Tzv. blokační paragraf, podle kterého nelze převádět majetek, který dříve patřil církvím, náboženským společnostem, řádům a kongregacím do vlastnictví jiných osob, právě do přijetí zákona, který by tento majetek upravoval.³¹

Velmi to ublížilo obci Červené Řečice, jelikož tato obec byla obehnána téměř ze tří čtvrtin zablokovanými pozemky a nemohla se dále rozvíjet. Podobný osud potkal i místní zámek, který chátrá, jelikož současný majitel do něj nemá zájem investovat. Obdobně je na tom i Křížovnický dvůr ve Slivenci a další nemovitosti.³²

Objevily se návrhy, které by mohly vyřešit alespoň nejzávažnější případy. Ale nebyly přijaty, jelikož by to byl zásah do vlastnických práv. Jedním z návrhů bylo tzv. odblokování.³³

3.7 Církevní restituce v ČR

3.7.1 Právní úprava v zák. č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů, v platném znění

Zákon je platný od 5. 12. 2012 a v účinnost vešel 1. 1. 2013. Předmětem právní úpravy je zmírnění některých majetkových křivd, které byly způsobeny církvím a náboženským společnostem, kterým bude vrácen tzv. původní majetek o nějž přišly v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990. Vedle nemovitostí, které tvoří většinu majetku se jedná o různé majetkové hodnoty, spoluvlastnické podíly a zemědělské

---

³⁰ KŘÍŽ, Jakub a Václav VALEŠ. *Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckovy komentáře. str. 45 ISBN 978-80-7400-472-8.

³¹ § 29 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-229/zneni-20170901>

³² *Nevyřešené církevní restituce ohrožují rozvoj obcí* [online]. ČT24, 2012 [citováno 31. 01. 2018]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1153719-nevyresene-cirkevni-restituce-ohrozujji-rozvoj-obci>

³³ RYŠAVÝ, Ivan. „*Blokační“ paragraf nevyhovuje nejen církvím, municipality se bouří* [online]. moderní obec, 2005 [cit. 31. 01. 2018]. Dostupné z: <http://moderniobec.cz/blokačni-paragraf-nevyhovuje-nejen-cirkvim-municipality-se-bouri/>

nemovitosti, kterými se rozumí pozemky z lesního a zemědělského půdního fondu.³⁴ Existují výjimky majetku, který být navrácen nemůže, jedná se o majetek soukromých osob, ve vlastnictví státu, který však byl mezitím zastaven, který je na území národních parků a národních přírodních rezervací. Dalšími příklady může být majetek, který slouží k výkonu bezpečnostních sborů či je potřebný pro dopravní nebo technickou infrastrukturu. Výjimku též tvoří katedrála sv. Víta na Pražském hradě.

Dále zákon stanovuje oprávněné osoby, kterými jsou především registrovaná církev a náboženská společnost, ale také jimi zřízené právnické osoby. Povinnými osobami jsou Pozemkový fond ČR, Lesy ČR, s. p., organizační složka státu a jiné státní organizace. Křivda vznikla, pokud byl majetek odňat bez náhrady podle zákona č. 142/1947 Sb., o revisi první pozemkové reformy, zákona č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě (trvalé úpravě vlastnictví k zemědělské a lesní půdě) a dále zákony č. 185/1948 Sb., o zestátnění léčebných a ošetrovacích ústavů a o organizaci státní ústavní léčebné péče, č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech, č. 95/1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství (školský zákon), č. 125/1948 Sb., o znárodnění přírodních léčivých zdrojů a lázní a o začlenění a správě konfiskovaného lázeňského majetku, č. 124/1948 Sb., o znárodnění některých hostinských a výčepnických podniků a ubytovacích zařízení. Zákon též uvádí různé smlouvy, které byly uzavřeny pod nátlakem nebo za nevýhodných podmínek.³⁵

Následující § 6 až 11 ZOR upravují postup vydání věcí. Rozlišuje se kdo majetek vydává, zda je to Pozemkový fond ČR a Lesy ČR, s. p. nebo jiná povinná osoba. Záleží také na konkrétní věci, jedná-li se o zemědělskou nemovitost či jinou věc než zemědělská nemovitost. Žadatel o vrácení majetku musel nejdříve podat výzvu vůči danému subjektu, musel doložit důkaz o dřívějším vlastnictví a majetkové křivdě, kvůli které o daný majetek přišel. Další krok bylo uzavření dohody mezi povinným subjektem a žadatelem, který se mohl také obrátit k soudu, pokud nebyla dohoda ujednána. Pokud se jednalo o zemědělský majetek, byl potřebný souhlas od pozemkového úřadu. Žádost k navrácení majetku musela být uplatněna nejpozději do jednoho roku od nabytí účinnosti schváleného zákona, poté nárok zanikal.³⁶

---

³⁴ § 2 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-428/zneni-20130627>

³⁵ § 5 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-428/zneni-20130627>

³⁶ § 10 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-428/zneni-20130627>

Společná ustanovení k vydávání věcí jsou řešena v ust. § 11 ZOR, kde je například uvedeno, že nemovitou věc bylo povinné vydávat s věcí movitou, která byla součástí původní majetku. Následující ustanovení upravují vypořádání práv a povinností váznoucích na věci. Jedná se např. o stav věci při jejím vydání či zástavní právo. Dle ust. § 13 ZOR platí doba 24 měsíců od účinnosti tohoto zákona, kdy stát nemůže převést původní majetek na jinou osobu. Stát také uhradí určité poplatky spojené např. s oceněním věci či identifikací. Na základě tzv. smluv o vypořádání mezi státem a jednotlivými církvemi či náboženskými společnostmi bude probíhat pravidelné, třicetileté vyplácení finančních náhrad. Celková výše činí přibližně 59 miliard korun.

Tabulka 1 – Církev s největšími finančními náhradami

Církev	Finanční náhrada (mld. Kč)
Římskokatolická církev	47,2
Církev československá husitská	3,1
Českobratrská církev evangelická	2,3

Zdroj: Vlastní zpracování z dat získaných v zákonu č. 428/2012 Sb., který byl získán na webové stránce zakonyprolidí.cz

Těmito náhradami budou všechny nároky na původní majetek vypořádány. Dále se začnou snižovat příspěvky na provoz církví a náboženských společností, které po 17 letech přestanou dostávat finanční prostředky od státu úplně, což by mohlo znamenat úplnou odluku státu od církve. Velmi důležité je zrušení ust. § 29 v zákoně 229/1991 Sb., čímž se zrušilo blokování církevního majetku. Zákon č. 218/1949 byl také zrušen.

3.7.2 Průběh církevních restitucí v ČR

Česká a Slovenská Federativní republika si otázku církevních restitucí po 17. listopadu uvědomovala. Pokusem o vyřešení byl zákon č. 298/1990 Sb., o úpravě některých majetkových vztazích řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého ve znění zákona č. 338/1991 Sb. Řešení výčtovým zákonem se bohužel neukázalo jako optimální. Česká republika nebyla ochotná postavit se k otázce církevních restitucí. Probíhaly dlouhé přípravné práce, v rámci které, se zjišťovalo, jak postupovaly jiné státy v Evropě a jak bude postupovat Česká republika. Také církev si musela udělat pořádek ve svém majetku, a proto v letech 1990-1994 byl prováděn soupis církevního majetku. Alespoň nějaký majetek dostaly církve v letech 1996 až 1998, tzv. exekuční cestou neboli převodem majetku podle rozhodnutí vlády. Avšak jednalo se spíše o

nehospodářský majetek.³⁷ Zvažoval se i velký výčtový zákon, který byl smeten ze stolu pro jeho neproveditelnost. Financování stále zajišťoval novelizovaný zákon č. 218/1949 Sb. Situaci komplikoval také tzv. blokační ustanovení 29. Dalším problémem byl místy tragický stav klášterů. Z důvodu hrozby existenčních problémů žádaly řady, aby jim byly vráceny pole i lesy. Výše postavení církevní hodnostáři přemýšleli více strategicky a rozsáhleji, zda restituce budou stačit k soběstačnosti církve.³⁸

V letech 2007 až 2009, kdy byl předsedou vlády Mirek Topolánek, začala příprava zákona, který by vyřešil církevní restituce. Následně byla zřízena speciální komise, jež spolupracovala se zástupci církví. Návrh obsahoval jak naturální restituce, tak formu finanční náhrady. Římskokatolické církvi, respektive jejím řeholním řádům a kongregacím by byl vydán hospodářský i nehospodářský majetek. Farnosti a diecéze Římskokatolické církve a další církve by měli nárok na kultovní a nehospodářský majetek. Za zbylý nevydaný majetek by církve získali finanční náhradu ve výši 83 mld. Kč. Vyplácela by se 60 let s úročením ve výši 4,85 % p. a. Důležitým bodem bylo ukončení financování platů duchovních. Každý rok by se objem peněz na platy duchovních snížil o 5 % a po 20 letech byl přestal být vyplácen.³⁹ Návrh zákona byl schválen vládou 2. dubna 2008, ale v Poslanecké sněmovně neměl podporu. Následné přerušení a odročení projednání znamenalo další zdržení. Byla zřízena dočasná komise, která měla za úkol najít řešení vyrovnání mezi státem a církvemi.

Zákon byl nakonec napodruhé schválen po všech překážkách, které jej doprovázely ve Sněmovně, Senátu i u prezidenta, který jej sice nepodepsal ale ani nevetoval. Sněmovnou byl schválen 8. listopadu 2012.⁴⁰

3.7.3 Kritika restitucí

Restituce rozproudily v celé České republice smíšené pocity. Existuje nemalé množství dohadů, spekulací i otázek týkajících se existence nároků, reálného fungování

---

³⁷ KRŽÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference*. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 22. ISBN 978-80-86310-86-2.

³⁸ KALNÝ, Mojmír. *Církevní majetek a restituce*. Praha: Občanský institut, 1995. Studie OI, č. 7. str. 19. ISBN 80-901659-3-1.

³⁹ KRŽÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference*. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 23. ISBN 978-80-86310-86-2.

⁴⁰ *Církevní restituce schváleny, zbývá podpis Klause* [online]. Christnet, 2012 [citováno 31. 01. 2018]. Dostupné z: http://www.christnet.eu/clanky/4935/cirkevni_restituce_schvaleny_zbyva_podpis_klause.url

restitucí v praxi nebo obava vzniku možných chyb či neoprávněných ztrát veřejného majetku.

Spornost začíná v samotné existenci nároků církví, jelikož stát byl vždy spolujednatel a církev tedy nebyla výhradním vlastníkem. Je kritizována možnost, že restituce může být ve větší výši než zabavený majetek či finance. Jako příklad lze uvést Českobratrskou církev evangelickou, která má třetí nejvyšší nárok na odškodnění privatizovaného majetku, ale údajně o takové vrácení ani ne žádá.⁴¹ Navíc v ust. § 9 a 10, kde je uvedena skutečnost, že CNS musí svá vlastnická práva prokazovat, se vztahuje pouze na navrácení majetku, tudíž finanční náhrada je stanovena bez ohledu na žádost církve. Je zde také možné riziko, kdy u některých církví či náboženských společností by finanční částky byly extrémně vysoké, jako jsou desítky tisíc Kč na jednoho člena. Jako příklad by šlo uvést Apoštolskou církev, kde odhady předpovídají zhruba 200 tisíc Kč na člena. Dále jsou kritizovány církve, zejména Římskokatolická církev, která restitucemi získá ohromnou moc i bohatství, i když ji podporuje jen 10 % veřejnosti a ostatní církve mají 2 % dohromady. Pokud se podíváme na data z předešlých let, tak roce 2001 se k církvím hlásilo 32 % obyvatel a před dvaceti lety to bylo zhruba 44 %. Toto způsobí opak sekularizace, kdy církve budou mít ještě větší vliv na politiku a veřejné dění než v současnosti. Z toho vyplývá, že velký majetek a finanční zdroje budou soustředovány mezi méně a méně lidí.

Církevní restituce neměly hledaný cíl ani v zahraničí, jelikož k sekularizaci vůbec nedošlo a odluka státu od církve se ještě zmenšila.⁴² Jako příklad lze uvést Slovensko a Polsko, kde církevní restituce začaly mnohem dříve. Další kritika směřuje na celkovou hodnotu restitucí, která je v České republice opravdu vysoká. V Polsku dosahoval majetek v přepočtu 30 miliard korun⁴³, přepočítáno na občana to dělá méně než tisíc korun na obyvatele, kdežto na českého občana připadá částka přes 10 tisíc Kč a v Maďarsku bude výše vráceného majetku v přepočtu zhruba 14 miliard korun, což dělá 1,5 tisíc korun na

---

⁴¹ *Evangelický farář: Restituce jsou divné. Nám vrací miliardy a nevíme za co* [online]. Parlamentnílisty.cz, 2012 [cit. 31. 01. 2018], Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Evangelicky-farar-Restituce-jsou-divne-Nam-vraci-miliardy-a-nevime-za-co-242544>

⁴² *Krajča (KSČM): K zápasu o tzv. církevní restituce* [online]. Parlamentnílisty.cz, 2012 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/politici-volicum/Krajca-KSCM-K-zapasu-o-tzv-cirkevni-restituce-244859>

⁴³ VAVROUŠKA, Petr, KRÁL, Petr, PRESOVÁ, Eva. *Poláci začali s církevními restitucemi už v roce 1989. Provází je korupce* [online]. iRozhlas, 2012 [cit. 1. 02. 2018] Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/polaci-zacali-s-cirkevnimi-restitucemi-uz-v-roce-1989-provazi-je-korupce_201208151524_epres

občana. Je logické, že se vznesla vlna kritiky, když ekonomicky slabší stát má ze svého rozpočtu vydat takové prostředky.⁴⁴

CNS se stále soudí o majetek s kraji, městy a obcemi, čímž opět zpomalují rozvoj obcí, jelikož dokud se neurčí, komu majetek skutečně patří, tak s ním nikdo nesmí nakládat. Biskupové jsou proti tomuto jednání a vyzvali řády, aby žaloby stáhly.⁴⁵

Velmi aktuální je nyní jednání o zdanění finanční náhrady 59 mld. Kč, což by znamenalo snížení 11 mld. Kč. Církve by tedy ročně dostaly téměř o 400 milionů korun méně. V Poslanecké sněmovně by zákon nejspíš prošel, ale v Senátu pravděpodobně ne. Velmi jej kritizují zástupci církví a právníci, jelikož by šlo o retroaktivitu. Zákon by narazil i u Ústavního soudu.⁴⁶ Celkově je tento návrh nejistý, neboť o něm panují různé názory mezi politiky.⁴⁷

3.8 Právní úprava církevních restitucí na Slovensku

3.8.1 Právní úprava v zák. č. 282/1993 Z. z., o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam

Zákon č. 282/1993 Z. z. platí od 27.11.1993 a jeho účinnost je od 1.07.2016 kvůli novelizaci zákonem č. 125/2016 Z. z. Předmětem této právní úpravy je zmírnit křivdy, které byly napáchány v letech 8. května 1945 do 1. ledna 1990 komunistickým režimem na církvích a náboženských společnostech. Kromě movitých i nemovitých věcí se jedná o pozemky, které jsou součástí lesního půdního fondu, ale také budovy, které se na těchto pozemcích nacházejí.⁴⁸ Tento zákon nelze použít na věci, které jsou předmětem jiných zákonů, jako jsou např. zákon č. 298/1990 Zb. ve znění zákona č. 338/1991 Zb., č. 403/1990 Zb. a zákonné opatření č. 211/1990 Zb.

---

⁴⁴ KRÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference*. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 44. ISBN 978-80-86310-86-2.

⁴⁵ SKOUPÁ, Adéla. *Církve nepřestávají s žalobami. Restituční spory zmrazily stovky nemovitostí, obrazů i soch* [online]. Aktuálně.cz, 2017 [cit. 13. 03. 2018]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/cirkve-se-s-mesty-a-soukromniky-stale-soudi-o-stovky-nemovit-r~b33cc1180b0611e7a3fa002590604f2e/>

⁴⁶ *Vláda podpořila zdanění náhrad za církevní restituce, očekává ale soudní spor* [online]. Čt24, 2018 [cit. 01. 02. 2018] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2357233-vlada-podporila-zdaneni-nahrad-za-cirkevni-restituce-ocekava-ale-soudni-spor>

⁴⁷ *Babiš chce zdanit církevní restituce. Nemravné! soptí lidovci* [online]. Týden.cz, 2017 [cit. 01. 02. 2018] Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/babis-chce-zdanit-cirkevni-restituce-nemravne-sopti-lidovci_454202.html

⁴⁸ § 1 zákona č. 298/1993 Z. z., o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1993-282/znenie-20160701>

Oprávněnými osobami jsou státem registrované církve a náboženské společnosti, které mají sídlo ve Slovenské republice, jejichž majetek přešel do vlastnictví státu, v již zmiňovaném období.

Osoby, které jsou povinny vrátit majetek jsou především stát, obec nebo právnické osoby jimi zřízené a také fyzické osoby, které hospodaří se státním či obecním majetkem. Výjimku tvoří právnické osoby se zahraniční majetkovou účastí a obchodní společnosti, ve kterých jsou společníci především fyzické osoby. Avšak na věci, které byly nabyty po 1. říjnu 1990 od právních osob se tato podmínka nevztahuje. Fyzické osoby jsou povinnými v případě, kdy věc nenabyla v souladu s právními předpisy té doby či nabytí proběhlo protiprávním zvýhodněním. Pozemkový úřad rozhodne v případě nejasností určení povinné osoby u pozemků z polnohospodářského a lesního majetku.⁴⁹

Po přijetí písemné výzvy, která potvrzovala svůj nárok na jmenovanou věc, ji byla povinná osoba vydat. Stát a obce měli povinnost vydat věc, která přešla do jejich vlastnictví, pokud byla odňata bez náhrady nařízeními Slovenské rady č. 34/1945 Zb. SNR o zestátnění školství na Slovensku, č. 47/1945 Zb. SNR o zestátnění majetku škol zestátněných podle předchozího nařízení a č. 80/1945 o zestátnění internátů. Dále podle zákonů č. 185/1948 Zb. o zestátnění léčebných a ošetrovacích ústavů a o organizaci státní ústavní léčebné starostlivosti, č. 142/1947 Zb, o revizi první pozemkové reformy nebo podle zákona č. 46/1948 Zb. o nové pozemkové reformě. Další body obsahují především nekalé převzetí majetku jako je uzavření dohody v tísní, za nevýhodných podmínek, bez vyplacené náhrady či bez bezprávního důvodu. Věc by měla být ve stejném stavu, v jakém je ve dne účinnosti tohoto zákona. Posledním bodem se stanovuje, že s lesními pozemky se vydají i investiční lesní cesty vybudované na prostředky státu, ale také budovy a stavby, které se na těchto pozemcích nachází.⁵⁰

Oprávněná osoba musela podat písemnou žádost do 12 měsíců od účinnosti tohoto zákona. Pokud tak neučinila, její práva zanikla. Obě jsou poté byly povinny dojednat dohodu do 90 dní od doručení výzvy. Oprávněná osoba se mohla se svým nárokem obrátit na soud, pokud povinná osoba výzvě nevyhověla nebo bylo její místo pobytu neznámé, na což měla lhůtu 15 měsíců od doručení výzvy. Povinná osoba, která věc vydala, nemá již

---

⁴⁹ § 3 zákona č. 298/1993 Z. z., o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1993-282/znenie-20160701>

⁵⁰ § 4 zákona č. 298/1993 Z. z., o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1993-282/znenie-20160701>

žádné nároky vůči oprávněné osobě, která zase naopak nemá žádné nároky vůči osobě povinné.

Tento zákon neřeší vydání kulturních památek, zde je nutno použít příslušný právní předpis č. 27/1987 Zb. o matrikách.⁵¹

V ust. § 7 se řeší pozemky a jejich části, které nemohly být vydané. Jedná se například o pozemek, na kterém je hřbitov, zahrádková nebo chatová osada, tělovýchovné a sportovní zařízení. Dále se jedná o pozemky, které byly v zástavě nebo byly zastavěny stavbou, která sloužila pro zařízení tělesné kultury, zdravotnictví, pracovní rehabilitaci, zaměstnávání postižených osob, školní účely. Zároveň se vylučuje vydání sousedních pozemků, které slouží k uvedeným účelům.

O movité i nemovité věci muselo být do jejich vydání postaráno s péčí řádného hospodáře. Tyto věci také nemohly být převedeny na jiného vlastníka od data účinnosti. Takové jednání se považovalo za neplatné.⁵²

Orgány státní správy, obce i právnické osoby, které vydávaly požadovanou věc byly povinny spolupracovat s osobou oprávněnou.

Veškeré vyřizování o vydání movitých a nemovitých věcí bylo osvobozeno od správních i soudních poplatků. Stát také uhradil případné vyměřování nemovitostí.

V případě převzetí nemovitostí získala oprávněná osoba práva a závazky pronajímatele, které vycházely ze smlouvy o nájmu bytů, pozemků či ze smlouvy o nájmu nebytových prostor. Pokud nemovitosti sloužily k poskytování zdravotnických služeb, školství, kultury a pracovní rehabilitace, tak se uzavřela smlouva o výpůjčce bytů a nebytových prostor. Výši nájmu si mohly strany stanovit samy. V případě, že se nedohodly, tak výši nájmu určil stát.⁵³

3.8.2 Restituce na Slovensku

Otázka církevních restitucí byla velmi diskutovaná po 17. listopadu 1989. Stát cítil povinnost vyrovnat se s církvemi a náboženskými společnostmi za způsobené křivdy. Vykonání restitucí také ovlivní ekonomické vztahy státu vůči církvím.

---

⁵¹ §6 zákona č. 298/1993 Z. z., o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1993-282/znenie-20160701>

⁵² § 8 zákona č. 298/1993 Z. z., o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1993-282/znenie-20160701>

⁵³ § 11 zákona č. 298/1993 Z. z., o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1993-282/znenie-20160701>

Vláda tedy začala řešit problematiku nejen církevních restitucí, ale také obnovení postavení náboženství ve společnosti. Na Slovensku začalo zestátňování majetku již v roce 1945 přivlastněním církevních škol, internátů a učitelských bytů. Již v roce 1948 stát vyvlastnil skoro celý majetek církví a náboženských společností, výjimku tvořily sakrálních objektů. Stát se postaral o finanční zajištění církví vydaným zákon č. 218/1949 Zb. o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností, ale za oplátku si vyhradil právo rozhodovat o jejich činnostech a důležitých otázkách, např. schvalování rozpočtů či vytváření pravidel financování. Takovéto chování státu k církvím velmi narušovalo jejich rozvoj a měli velmi odlišné podmínky oproti církvím v jiných evropských státech. Kvůli velkému snížení ekonomické základy se církve nemohli podílet na veřejné životě a řešení společenských problémů, jelikož nebyly schopné financovat své aktivity. Platy duchovních se přibližovaly kolem minimální mzdy a skoro vůbec církve nepodporoval finančně, což se také projevilo na stavu sakrálních objektů.

Vrácení majetku církvím mělo pomoc zabezpečit jejich výchovné, vzdělávací, sociální a charitativní činnosti. Proto je nutné chápat církevní restituce jednak jako nápravu za vytrpěné křivdy, ale také jako návrat do společnosti.⁵⁴

Česká a Slovenská Federativní Republika otázku restitucí nevyřešila. Alespoň zákon č. 298/1990 Zb. o úpravě některých majetkových vztazích řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého ve znění zákona č. 338/1991 Zb. se o to pokusila. Tento zákon se ovšem nevztahoval na majetek Římskokatolické církve a ostatních církví. Vzniklé zákony č. 87/1991 Zb. o mimosoudní rehabilitaci a zákon č. 229/1991 Zb. o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku se týkali pouze fyzických osob a bylo výslovně uvedeno, že nemohou být použity k převodu majetku, který původně patřil církvím. Stejně tak zákon č. 92/1991 Zb. o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby vylučoval církve a náboženské společnosti. Celkově vyplývá, že vyřešení církevních restitucí bylo spjato s dokončením privatizace.

Jak již bylo zmíněno výše, Slovenská republika řešila vrácení majetku církvím ZORS. V tomto zákoně je důležité rozhodné období od 8. května 1945 do 1. ledna 1990 pro církve a náboženské společnosti a od 2. listopadu 1938 pro židovské obce. Toto bylo podstatné především pro Evangelickou církev augsburského vyznání, neboť právě této církvi byla většina majetku zabavena v roce 1945. Jednalo se především o církevní školy,

---

⁵⁴ KRÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference*. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 29. ISBN 978-80-86310-86-2.

učitelské byty a internáty. Takto zvolené období bylo možné schválit až po rozpadu Československa, jelikož tehdejší federální vláda a parlament braly v úvahu pouze 25. únor 1948 jako začátek rozhodného období.

Na návrhu zákona začal pracovat církevní odbor Ministerstva kultury SR v září roku 1992. S expertní komisí pro otázky vztahu církví a státu začal církevní odbor spolupracovat od listopadu 1992, po následném připomínkovém procesu a vyjednávání s církvemi, úřady, odbory a ministerstvy byl návrh projednán Legislativní radou vlády SR. Vláda Slovenské republiky jej projednala a schválila 20. července 1993. Národní rada SR jej po dalším projednávání ve výborech schválila na svém zasedání 29. září 1993. Michal Kováč, první slovenský prezident, jelikož měl nějaké připomínky zákon vrátil. Národní rada SR s připomínkami souhlasila.⁵⁵

3.8.3 Kritika restitucí

Z hlediska přístupu Slovensko bylo mnohem vstřícnější a kritika restitucí se objevovala jen ojediněle, bylo vytvořeno takové prostředí, které vydávání majetku umožňovalo. . Zásadní vliv měla i skutečnost, že právní úprava byla přijata ve velmi krátké době. Menší rozpor vznikl s Římskokatolickou církví, která uvádí, že jí bylo vráceno asi jen třetina majetku, avšak jiné zdroje tvrdí až rozsah vráceného majetku činil cca 60 %. Poměrně diskutované bylo uzavření smlouvy v roce 2000 se Svatým stolcem o financování církve, což vylučuje možnost odluky církve od státu.⁵⁶

Na Slovensku se objevil problém s evidencí majetku, jelikož stát neví, kolik majetku již vrátil. Informace jsou uloženy v rozdílných archivech a neexistuje tedy nějaké celkové vyčíslení. Chyba je prý v neodborném vedení.⁵⁷

---

⁵⁵ KŘÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference*. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 30. ISBN 978-80-86310-86-2.

⁵⁶ Církevní restituce po slovensku: Majetky vráceny, ale stát církev stále platí. A nemůže to nijak změnit [online]. Parlamentnilisty.cz, 2014 [cit. 01. 02. 2018] Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Cirkevni-restituce-po-slovensku-Majetky-vraceny-ale-stat-cirkev-stale-plati-A-nemuze-to-nijak-zmenit-322330>

⁵⁷ HÜTTNER, Robert. *Záznamy o církevním majetku zmizli v archivech* [online] Správy Pravda, 2013 [cit. 01. 02. 2018] Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/290375-zaznamy-o-cirkevnom-majetku-zmizli-v-archivoch/>

4 Vlastní práce

Autor řeší v teoretické části zejména komplexní právní úpravu dané problematiky a navazuje vlastní prací, kde vlastně porovná tu právní úpravu na Slovensku a v ČR. Dále budou porovnány statistická z různých pohledů na danou problematiku.

4.1 Komparace právních úprav restitucí majetku církví v ČR a na Slovensku

Již v **předmětu úpravy** je poměrně velký rozdíl, který se na první pohled nemusí tak jevit. Jedná se o začátek rozhodného období, což bylo důležité pro Evangelickou církev augsburského vyznání na Slovensku, které byly zabaveny majetky již v roce 1945.

Co se týče **oprávněných osob**, tak česká úprava pouze podrobněji jmenuje zřízené právnické osoby CNS. Velký rozdíl je v **povinných osobách**. V české úpravě jsou uvedeny Pozemkový fond ČR, Lesy ČR, s. p., organizační složky státu a jiné státní organizace, kdežto slovenská úprava jmenuje kromě státu a jím zřízené právnické osoby také fyzické osoby hospodařící se státním majetkem a obce. V České republice nemohly obce a fyzické osoby vydávat původní majetek CNS.

Oba zákony jsou si velmi podobné ve **skutečnostech, které způsobily křivdu** v rozhodném období. Liší se např. v nařízeních přijatých Slovenskou národní radou. Ale zmiňují i podobné způsoby zestátnění majetku, jako například zákon č. 142/1947 Sb., 46/1948 Sb. a další nekalé způsoby.

Výčty **věcí, které nemohou být vydány**, jsou podobné. Jedná se především o zastavěné pozemky, obecně prospěšné či pro stát nějak důležité.

Rozdílně je také uveden postup při **uplatňování svých nároků**. V České právní úpravě se to liší podle toho, u jaké povinné osoby a o jaký druh věci žádá. Obecný postup je ovšem podobný, pověřená osoba musí písemně vyzvat povinnou osobu, dokázat původní vlastnictví a následně se uzavře dohoda. Obecná prekluzivní lhůta je 12 měsíců. Podobné je také vydání nemovitých věcí s movitou, pokud je její součástí. Dalším společným znakem je platba různých poplatků státem.

Největším rozdílem je v české právní úpravě **finanční náprava církvím**, která ve slovenské zcela chybí. Stát uzavře s uvedenou církví smlouvu o majetkovém vypořádání, která obsahuje určité náležitosti a ujednání, např. výši finanční náhrady a způsoby vyplácení.

Česká právní úprava ruší zákon č. 218/1949 Sb., kdežto slovenská úprava jej vůbec nezmiňuje. Zároveň uvádí aktualizované způsoby **financování CNS**. Dále česká právní úprava ruší tzv. blokační paragraf, který způsoboval v České republice nemalé problémy.

4.1.1 Komparace přístupu k restitucím

V případě České republiky a Slovenska, obě země přistupovaly k církevním restitucím rozdílně. Největším rozdílem je doba vydání související právní úpravy. Na Slovensku restituční zákon vznikl už v roce 1993, kdežto v České republice až v roce 2012. To je zásadní rozdíl. Slovenská vláda se rozhodla začít řešit otázku církevních restitucí již v roce 1992, kdežto česká vláda až v roce 2008.

V důsledku povolebních změn se měnil také přístup k tématu církevních restitucí. V současné době se česká společnost opět věnuje této diskuzi, jelikož výše finanční náhrady se jeví některým současným politikům příliš vysoká. Možným řešením ovlivnění finanční výše navráceného majetku je následné zdanění hodnoty vráceného majetku v církevních restitucích obecně.

4.2 Komparace statistických dat

Vyplacené částky CNS v České republice

V naturální hodnotě dostanou církve a náboženské společnosti přibližně 75 miliard korun, což dělá 56 % celkových restitucí a 44 % vyplatí stát finančně za majetek, který je v držení obcí, krajů a soukromníků, což dělá sumu 59 miliard. Tyto prostředky budou vyplaceny v průběhu 30 let, což dělá 2 miliardy ročně.

**Tabulka 2 - Podíly vyplacených finančních náhrad jednotlivým CNS
Církev**

	Částka (Kč)
Apoštolská církev	1 056 336 374
Bratrská jednota baptistů	227 862 069
Církev adventistů sedmého dne	520 827 586
Církev bratrská	761 051 303
Církev československá husitská	3 085 312 000
Církev řeckokatolická	298 933 257
Církev římskokatolická	47 200 000 000
Českoobratrská církev evangelická	2 266 593 186
Evangelická církev augsburského vyznání v České republice	118 506 407
Evangelická církev metodistická	367 634 208
Federace židovských obcí v České republice	272 064 153
Jednota bratrská	601 707 065
Luterská evangelická církev a. v. v České republice	113 828 334
Náboženská společnost českých unitářů	35 999 847
Pravoslavná církev v českých zemích	1 146 511 242
Slezská církev evangelická augsburského vyznání	654 093 059
Starokatolická církev v České republice	272 739 910
Celkem	59 000 000 000

Zdroj: Vlastní zpracování z dat získaných v zák. č. 428/2012 Sb. dostupný on line www.zakonyprolidi.cz

V tabulce č. 2 je uvedeno rozdělení částky 59 miliard korun mezi církve. Je nutné podotknout, že římskokatolická církev by měla nárok na 99 % finančních náhrad, jelikož byla připravena o nejvíce pozemků. Ovšem z velkorysosti se části finančních prostředků zřekla ve prospěch menších církví. Z toho důvodu dostane jen 80 % a zbylých 20 % si rozdělí menší církve i ty, kterým nebylo nic zabaveno.⁵⁸

⁵⁸ LINHARTOVÁ, Petra. *Církevní restituce: Příležitost pro finanční poradce* [online]. Investujeme.cz, 2013 [cit. 31.01.2018]. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/clanky/cirkevni-restituce-prilezitost-pro-financi-poradce/>

Počet vydaných pozemků v ČR a na Slovensku

V České republice bylo možné zjistit nejnovější data z roku 2018. Konkrétně Lesy ČR k 1. 3. 2018 vydaly celkem 79 876⁵⁹ ha lesů a Státní pozemkový úřad vydal 12 320 ha pozemků a 25 182 ha pozemků bylo schváleno k vydání.⁶⁰

K roku 2012 bylo na Slovensku vráceno 41 800⁶¹ ha zemědělského majetku Slovenským pozemkovým fondem, z čehož největší podíl dostala především Římskokatolická církev. Lesy SR k roku 2016 vydaly přibližně 68 800 ha⁶².

Z uvedených údajů lze vyčíst, že v České republice bylo celkově vydáno více majetku, což souvisí s jednoduchým faktem, že Česká republika má větší rozlohu a zároveň to potvrzuje dominantní postavení Římskokatolické církve.

V rámci zestátňování majetku a likvidování majetkové základny církví byl vyměřen majetek, který patřil CNS v Československu. Celkový majetek CNS byl tehdy vyměřen na zhruba 340 000 ha, přičemž zemědělská půda v českých zemích dosahovala rozlohy 25 000 ha a 40 000 ha na Slovensku. Zbytek tvořili lesy, přičemž většinu vlastnila římskokatolická církev, konkrétně to bylo 175 000 ha v českých zemích a na Slovensku 100 000 ha.⁶³

Pokud srovnáme současné a historické údaje, tak na Slovensku Státní pozemkový úřad vrátil o 1 800 více pozemků, což se jeví za určitých okolností jako nelogické, protože bylo vráceno více pozemků, než CNS dříve vlastnily, ale v této situaci je nutné vzít v úvahu přesnost výměry ke konci 40. let minulého století, současnou evidenci majetků, ostatní CNS a jiné okolnosti. Lesní pozemky na Slovensku, které byly CNS navráceny, tvořily necelých 70 % lesů a Lesy ČR vydaly zhruba 45 %. Stát ovšem vyplácel finanční náhradu, v tomto případě se dá předpokládat, že byla poskytnuta právě za tuto část nevydaných lesů. Státní pozemkový úřad v ČR také vrátí více pozemků, než CNS původně vlastnily, což dle autora je způsobeno již výše zmíněnými okolnostmi.

---

⁵⁹ *Aktuální informace o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi.* [online] Lesy ČR, 2018. [cit. 10. 03. 2018]. Dostupné z: <https://lesy.cz/aktualni-informace-o-majetkovem-vyrovnani-s-cirkvemi-a-nabozenskymi-spolecnostmi/>

⁶⁰ *Informace o podaných výzvách a dohodách.* [online] Státní pozemkový úřad, 2018. [cit. 10. 03. 2018]. Soubor ve formátu excel. Dostupné z: <http://www.spucr.cz/restituce/cirkevni-restituce/informace-o-podanych-vyzvach-a-dohodach>

⁶¹ *Majetok cirkvi se nedá spočítat.* [online] SME Domov, 2012. [cit. 31. 01. 2018]. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/6485304/majetok-cirkvi-sa-neda-spocitat.html>

⁶² *Výročné správy.* [online] Lesy SR, 2016. [cit. 31. 01. 2018]. Výročná zpráva z roku 2016 v pdf. Dostupné z: <http://www.lesy.sk/showdoc.do?docid=731>

⁶³ PRŮCHA, Václav. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992.* 2. díl. Brno: Doplněk, 2009. str. 182. ISBN 978-80-7239-228-5.

Restituce v jiných zemích

Celková hodnota restitucí v České republice činí 133 miliard, v Polsku je to 30 miliard⁶⁴ a v Maďarsku byla tato hodnota vyčíslena přibližně na 14 miliard⁶⁵. Při prvním pohledu na tyto čísla se jeví výše restitucí v ČR v porovnání s jinými zeměmi poněkud veliká, což bylo také častý argument kritiků restitucí. Ovšem část majetku je vydána materiálně a finanční náhrady jsou vypláceny postupně. Také příspěvky na církve se za určitý čas dostanou na nulu, tudíž z dlouhodobého hlediska je to pro stát výhodné. Je také logické předpokládat, že po dobu užívání církevního majetku z něj stát měl nemalý výnos.

Srovnání v ČR – vyplacené peníze vs. státní rozpočet

Tabulka 3 – Výdaje státu na CNS ve srovnání celkovými státními výdaji

Kč	2013	2014	2015	2016	2017
Příspěvek na podporu činnosti	1 444 753 000	1 444 753 000	1 444 753 000	1 372 515 350	1 300 277 700
Finanční náhrada	1 959 071 265	2 023 720 617	2 052 052 705	2 060 260 916	2 066 441 698
CELKEM	3 403 824 265	3 468 473 617	3 496 805 705	3 432 776 266	3 366 719 398
Státní výdaje	1173,13	1211,60	1297,32	1219,84	1279,8
% státních výdajů	0,29	0,29	0,27	0,28	0,26

Zdroj: vlastní zpracování z dat získaných z dokumentu Ministerstva kultury

Tabulka č. 3 názorně ukazuje, že podíl celkových výdajů na CNS je naprosto minimální. Státní rozpočet není příslušnými částkami téměř vůbec zatížen. V letech 2016 a 2017 se příspěvky poskytnuté CNS snižují. Tento potup byl stanoven zák. č. 428/2012Sb., (zkratka), ve kterém je uvedeno, že příspěvky se budou každoročně snižovat až se nakonec zastaví na nule. Ve sledovaném období také převyšuje finanční náhrada o 25-30 % příspěvek na podporu činnosti CNS.

⁶⁴ VAVROUŠKA, Petr, KRÁL, Petr, PRESOVÁ, Eva. Poláci začali s církevními restitucemi už v roce 1989. Provází je korupce [online]. iROZHLAS, 2012 [cit. 19. 02. 2018]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/polaci-zacali-s-cirkevnimi-restitucemi-uz-v-roce-1989-provazi-je-korupce_201208151524_epres

⁶⁵ KRÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference*. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 44. ISBN 978-80-86310-86-2

Srovnání na Slovensku – výdaje na církve vs. státní rozpočet

Tabulka 4 - Výdaje státu na CNS ve srovnání celkovými státními výdaji

Kč	2013	2014	2015	2016	2017
CELKEM	37 524 333	38 492 510	38 949 895	40 054 154	41 127 637
Státní výdaje	14 819, 70	15 420, 24	18 166, 39	15 256, 17	12 937, 03
% státních výdajů	0,25	0,25	0,21	0,26	0,32

Zdroj: vlastní zpracování z dat získaných z dokumentu Ministerstva kultury

Z tabulky č. 4 lze vyčíst téměř stejnou situaci jako v České republice, tedy že výdaje na CNS zatěžují státní rozpočet minimálně. Jediným rozdílem je nekonzistence hodnot procenta státních výdajů, což je spíše způsobeno výkyvem celkových státních výdajů než příspěvků na CNS.

Srovnání výdajů na církve v ČR a na Slovensku

Tabulka 5 – Výdaje na CNS v ČR a na Slovensku

Kč	2013	2014	2015	2016	2017
ČR	3 403 824 265	3 468 473 617	3 496 805 705	3 432 776 266	3 366 719 398
Z toho příspěvek na podporu činností	1 444 753 000	1 444 753 000	1 444 753 000	1 372 515 350	1 300 277 700
Slovensko (Euro 25,35)	951 241 842	975 785 129	987 379 838	1 015 372 804	1 042 585 598

Zdroj: vlastní zpracování z dat získaných z dokumentu Ministerstva kultury

Po přepočtu do české měny je jasně patrné, že celkové výdaje na CNS jsou v České republice výrazně vyšší. Zároveň je však v tabulce č. 5 vidět, větší část tvoří výplata finanční náhrady za nevydaný majetek. Tudíž příspěvky na činnosti CNS jsou v průměru o pár set tisíc větší v České republice. Na Slovensku si také můžeme všimnout vrůstajícího trendu a v ČR naopak klesajícího trendu příspěvků na činnost CNS.

4.3 Vyhodnocení rozhovorů

Vzhledem ke stručnosti jak položených dotazů, tak i jejich zodpovězení je možné jednotlivé odpovědi doslovně citovat.

Poslanec za ČSSD MUDr. Jiří Běhounek zastává tento názor: „Diskuze okolo postavení církví a jejich ekonomického zajištění byla vedena dlouhodobě. Pachut' v řešení zákonem 248/2012 Sb. zůstává z důvodů způsobu přijetí zákona a opakovaným porušováním tzv. smlouvy podáváním žalob ze strany především římskokatolické církve. To jsou slabiny, na kterých se vede a povede diskuze ještě dlouho.“

Senátor Mgr. Jiří Dušek, Ph.D. odpověděl takto: „V zásadě se jedná o rozumné rozhodnutí, i když bych nevyklučoval jakékoli diskuze.“

Senátor Ing. Tomáš Czernin odpověděl následovně: „Bezesporu byl zákon dobrým krokem a jen považuji za ostudu, že byl zákon přijat tak pozdě.“

Ing. Lukáš Bartoň, Ph.D., poslanec zvolený za Piráty se vyjádřil takto: „Osobně zastávám názor co nejrychlejší odluky církve od státu, ať se starají o sebe sami. Částku určenou jako kompenzace považuji za přemrštěnou a podmínil bych jí investicemi do vrácených památek.“

Ve vysoké politice taktéž panují na problematiku různé názory, i v případě pouze povrchní znalosti. To může zčásti dokazovat důležitost a obecné povědomí o církevních restitucích. Nejmírnější názor zastává Ing. Tomáš Czernin, naopak Ing. Lukáš Bartoň, Ph.D. je pro úplnou odluku CNS a státu. MUDr. Jiří Běhounek uvádí konkrétnější problémy zákona č. 428/2012 a Mgr. Jiří Dušek, Ph.D. vyjadřuje souhlas se zákonem, ale zůstává otevřeným diskuzím.

Uvedené odpovědi odpovídají na dotaz ohledně církevních restitucí. Na dotaz ohledně církevních restitucí na Slovensku bohužel žádný z dotázaných neodpověděl, především z důvodu nedostatečné orientace v této problematice.

5 Výsledky a diskuse

V praktické části autor porovnal právní úpravy církevních restitucí v ČR a na Slovensku. Následně byla provedena komparace statistických dat a vyhodnocení rozhovorů s politiky. Autor touto kapitolou naváže na zjištěné skutečnosti, které celkově zhodnotí a vyjádří svůj názor.

5.1 Míra odlišnosti právních úprav v ČR a na Slovensku

Přijatá právní úprava jak v české, tak slovenské republice je z velké části podobného typu, tedy přijetí právní úpravy obecného restitučního zákona. Prvním větším rozdílem se jeví **stanovené povinné osoby**, kdy na Slovensku jsou povinny vydávat majetek i obce. V ČR obce majetek vydávat nemohou, ale na druhou stranu jsou povinnými osobami i osoby fyzické, které hospodaří se státním majetkem. Dalším podstatným rozdílem – oproti slovenské právní úpravě - je **zrušení zákona č. 218/1949 Sb.**, o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem a nastavením nového systému finančních příspěvků CNS. Nejmarkantnějším rozdílem je ovšem **finanční náhrada za nevydaný majetek**, který slovenská právní úprava vůbec neobsahuje. Výše uvedená zjištění jsou dle názoru autora práce tři největší rozdíly mezi českou a slovenskou právní úpravou.

Lze v obecné rovině vyjádřit souhlas s přijatou platnou právní úpravou v ČR, ale je nutné upozornit na nedostatky mezi českou a slovenskou právní úpravou, kterou by bylo vhodné alespoň částečně sjednotit, čímž by zcela jistě tento postup přispěl ke zjednodušení i vydávání majetku církvím. Jednalo by se především o výši příspěvků CNS a možné určení obcí jako povinných osob. Autor práce vycházel při vyjádření svého názoru z doplňujících rozhovorů s politiky a přiklání se tedy k názoru senátora Mgr. Jiřího Duška, Ph.D., který celkově hodnotí zákon jako dobrý krok, ale je otevřen dalším návrhům týkajících se tohoto zákona. Navrhovaná změna by také refletovala dlouhodobý společný postup v obou státech, když až do roku 1992 byly státem společným a právní úprava do té doby byla jednotná.

5.1.1 Přístup k řešení církevních restitucí

Nejdůležitějším ukazatelem přístupu k řešení církevních restitucí se jeví nejlogističtější časové hledisko neboli doba, kdy byl související zákon přijat. Přístup ČR se

může jevit jako laxní, jelikož konkrétní zákon byl přijat až v roce 2012, což je oproti Slovensku zásadní rozdíl. Lze vyzpozorovat dlouhodobou neochotu politických funkcionářů komplexně zpracovat tuto problematiku. Řada pozměňovacích návrhů vedla k roztržitému názoru politického spektra a vyjednávání o přijetí restitučního zákona vůči církvím se stalo předmětem politických spekulací a fakticky se téměř vytratila podstata – a to navrátit majetek těm, kdo jej dříve vlastnili. Náprava křivd způsobeným CNS se tak dostala až na okraj politické diskuze.

Zde autor souhlasí s vyjádřením Ing. Tomáše Czernina, který také zdůrazňuje dlouhodobý proces, který předcházela přijetí právní úpravy na našem území. Problémy v přijetí zákona řešící problematiku církevních restitucí ve svém vyjádření zmiňuje i dotazovaný MUDr. Jiří Běhounek.

5.1.2 Výše finanční náhrady

Veřejnost viděla i stále vidí výši finanční náhrady CNS jako za příliš velkorysou. Zprvu je to možné takto vnímat, ale pokud se podíváme další okolnosti, tak lze najít argumenty, které tento názor mohou ukázat v objektivním světle. Částka 59 miliard korun českých je rozpočítána na 30 let, což státu nezpůsobí vysoký výdaj, který by výrazně jednorázově zasáhl do rozpočtu státu. Dále je nutné uvést, že stát a další subjekty fakticky hospodařily s původním majetkem církví, což jim přinášelo nemalý výnos. Dalším důležitým argumentem je budoucí finanční soběstačnost církví, jelikož v budoucnu stát již nadále nebude církev financovat. Z dlouhodobého hlediska je přijatý postup a právní úprava pro stát – při zvážení všech výše uvedených argumentů – výhodný.

S nadměrným odškodněním souhlasí také Ing. Lukáš Bartoň, Ph.D, který by tuto částku podmínil investicemi do vrácených památek. V tomto případě autor souhlasí s uvedeným názorem, ale zároveň by navrhl, aby církev použily pouze poměrnou část na udržování vrácených památek a další na výdělečné investice, což by pomohlo k zajištění CNS do budoucna.

5.1.3 Rozsah vydaných pozemků

V ČR dle dostupných údajů byla vrácena většina hospodářských pozemků. Skutečnost se může lišit, neboť získaná data nebyla vykazována Českým statistickým úřadem a také kvůli již výše zmíněným okolnostem, např. přesnost pozemkové revize či

nepřesnosti v evidenci. Co se týče lesů, tak nebyl vrácena ani polovina, ale na druhou stranu zde je nutné brát v úvahu vyplacenou finanční náhradu.

Na Slovensku byla podle získaných údajů vrácena větší část hospodářských pozemků a zhruba tři čtvrtiny lesů. Je opět nutné poukázat na chyby v evidenci majetku na straně jednotlivých států i CNS, tudíž je nutné brát tyto údaje spíše orientačně. Právě uvedené chyby přispívají ke zdržování vydání majetku a následným žalobám na vydání, které celý proces vydávání majetku výrazně znesnadňují.

5.1.4 Hodnota restitucí v ČR v rámci Evropy

Ze zjištěných údajů se opravu může jevit výše církevních restitucí jako vysoká, ale idea právní úpravy v ČR vede k odluce CNS a státu, tak se dle autora z dlouhodobého hlediska je pro ČR výhodné. Finanční náhrada je navíc rozložena do delšího časového horizontu, což je také důležité pro řádné plnění dohodnutých závazků vůči církvím a je tak umožněno rozložit finanční zátěž do delšího časového období.

5.1.5 Zatížení státního rozpočtu v ČR a na Slovensku

Státní rozpočet není v obou zemích zásadně zatížen. Z vyhodnocení získaných dat jasně vyplývá, že výdaje na činnost CNS ve srovnání se státními výdaji se pohybuje kolem 0,30 %, což je dle autora velmi málo. Jsou-li připočteny postupně klesající příspěvky a časově ohraničená finanční náhrada, tak tyto výdaje budou pro stát v budoucnu výhodné.

5.1.6 Současné výdaje v ČR a na Slovensku

Současné výdaje ČR jsou prokazatelně vyšší než na Slovensku. Markantní je to zejména v porovnání výdajů z jednotlivých let 2013 až 2017, kdy průměrné výdaje v ČR za toto období byly o 2,4 mld. Kč větší než na Slovensku. V ČR je to především způsobeno vyplácením finanční náhrady, ale naopak výdaje na činnost CNS se postupně snižují oproti Slovensku. Pokud bude vynecháno vyplácení finanční náhrady, tak výdaje na činnosti CNS jsou v ČR jen o pár set tisíc korun větší než na Slovensku.

6 Závěr

Cílem teoretické části práce bylo komplexně zpracovat platné právní úpravy církevních restitucí v ČR a na Slovensku s přiblížením historického vývoje této oblasti se zaměřením na vymezení základních subjektů a jejich právní postavení. Následným vyhodnocením právní úpravy dané problematiky došlo k vyhodnocení rozdílů ve sledovaných oblastech, kterými byly zejména oprávněné osoby; povinné osoby; skutečnosti, které způsobily křivdu; nevydané věci, možnost uplatňování nároků; rozsah finančních náprav CNS a financování CNS.

Porovnání prostudovaných právních úprav v ČR a na Slovensku, bylo zjištěno, že právní úpravy v obou zemích jsou z velké části podobné. Nikoliv však zcela shodné. Nejmarkantnějšími rozdíly jsou **stanovené povinné osoby, zrušení zákona č. 218/1949 Sb.**, o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem a nastavením nového systému finančních příspěvků CNS a **finanční náhrady za nevydaný majetek**. Vyplacené finanční náhrady by měly v budoucnu církvím zajistit dostatečné prostředky k financování jejich potřeb. Lze se přiklonit k názoru, že v delším časovém horizontu zvolené řešení bude pro stát fakticky výhodné. Současně by mělo dojít k odluce státu a církve, která je dle autora v ČR se jeví jako nevyhnutelná, vzhledem k míře náboženského vyznání. Česká republika se řadí mezi silně ateistické státy v Evropě v porovnání se Slovenskem.

Nejzásadnějším rozdílem v přístupu k řešení způsobených křiv je skutečnost, že v ČR byly restituce vyřešeny téměř o 20 let později. Podobný názor zastává i senátor Ing. Tomáš Czernin, s kterým autor zcela souhlasí. Z rozsahu vydaných pozemků fakticky bylo vydáno Státním pozemkovým zhruba 13 tisíc ha a schváleno k vydání bylo přibližně 25 tisíc ha ke dni 2. 3. 2018. Lesy ČR ke dni 1. 3. 2018 vydaly celkem téměř 80 tisíc ha lesů. Z údajů uveřejněných v roce 2012 vydal Slovenský pozemkový úřad zhruba 42 tisíc ha pozemků a Lesy SR k roku 2016 vydaly 69 tisíc ha lesů. Celková výše 133 mld. Kč je oproti 30 mld. v Polsku a 14 mld. v Maďarsku opravdu vysoká, ale je to vykompenzované budoucí odlukou státu a církví. Státní celkové výdaje na CNS při srovnání se státními výdaji dosahují hodnot kolem 0,30 %, což státní pokladnu zatěžuje jen zanedbatelně. Po srovnání státních výdajů na CNS v ČR a na Slovensku vyplynulo, že výdaje ČR jsou výrazně vyšší, konkrétně ze srovnaných let 2013–2017 průměrně o 2,4 mld. Kč.

Z provedených rozhovorů vyplývá skutečnost, že ani politici nemají jednotný názor, ale přesto se přiklonil ke dvěma z nich, jmenovitě názorům Ing. Tomáše Czernina a Ing. Lukáše Bartoně, Ph.D, protože autorovi připadají tyto názory rozumné.

Autor je toho názoru, že vzhledem k tomu, že Česká a Slovenská republika měla společnou právní úpravu financování církví, bylo by vhodné také zvolit shodný postup při navrácení majetku. Fakticky však k tomuto kroku není v současné době politická vůle. Ovšem bylo by to logické, protože po určitou dobu ČR a Slovensko fungovali jako jednotný federativní stát a rozdíly v restitucích jsou poměrně veliké, což by mohlo v budoucnu způsobovat problémy.

Lze závěrem uvést, že zvolený postup při vydávání církevního majetku a přijatá právní úprava v ČR i na Slovensku je jeví jako krok správným směrem, za současných podmínek se jeví přijatá právní úprava jako postačující. . Bude velmi zajímavé sledovat vývoj této problematiky i nadále.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literatura

Církevní restituce v ČR: (Je ďábel skrytý v detailech? Co bude s katedrálou? Jsou církevní nároky konečné? Jaký je vztah ke konkordátu? Je to odluka státu a církvi?). 29. dubna 2008. Praha: Masarykova dělnická akademie, 2008. Sborník textů (Masarykova dělnická akademie). ISBN 978-80-903670-0-5.

KALNÝ, Mojmír. *Církevní majetek a restituce.* Praha: Občanský institut, 1995. Studie OI, č. 7. ISBN 80-901659-3-1.

JÄGER, Petr a Aleš CHOCHOLÁČ. *Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi: komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-871-0.

KUBAČÁK, Antonín. *Církevní majetek v proměnách času: restituce historického majetku církvi v resortu Ministerstva zemědělství.* I. vydání. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2016. ISBN 978-80-7434-315-5.

KUBAČÁK, Antonín a Karel JACKO. *Restituce zemědělského a lesního majetku.* 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012. ISBN 978-80-7434-090-1.

KŘÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference.* Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. ISBN 978-80-86310-86-2.

KŘÍŽ, Jakub a Václav VALEŠ. *Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi: komentář.* V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-472-8.

KÜNG, Hans. *Co je církev?* Brno: Cesta, 2000. ISBN 80-85319-98-5.

PRŮCHA, Václav. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992.* 2. díl. Brno: Doplněk, 2009. str. 182. ISBN 978-80-7239-228-5.

TRETETA, Jiří Rajmund. *Stát a církve v České republice*. Karmelitánské nakladatelství. 2002. ISBN 80-7192-707-4.

7.2 Právní předpisy

Zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

Zákon č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-428/zneni-20130627>

Zákon č. 161/1992 Sb., o registraci církví a náboženských společností. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-161>

Zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-308>

Zákon č. 298/1991 Sb., ve znění zákona 338/1991 Sb. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1990-298>

Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-229/zneni-20170901>

Zákon č. 298/1993 Z. z., o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1993-282/znenie-20160701>

7.3 Internetové zdroje

Aktuální informace o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. [online] Lesy ČR, 2018. [cit. 10. 03. 2018]. Dostupné z: <https://lesy-cr.cz/aktualni-informace-o-majetkovem-vyrovnani-s-cirkvemi-a-nabozenskymi-spolecnostmi/>

Babiš chce zdanit církevní restituce. Nemravné! soptí lidovci [online]. Týden.cz, 2017 [cit. 01. 02. 2018] Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/babis-chce-zdanit-cirkevni-restituce-nemravne-sopti-lidovci_454202.html

Co to je Restituce? [online] Co je to? 2017 [citováno 31. 01. 2018] Dostupné z: <http://cojeto.superia.cz/pravo/restituce.php>

Církevní restituce po slovensku: Majetky vráceny, ale stát církev stále platí. A nemůže to nijak změnit [online]. Parlamentnílisty.cz, 2014 [cit. 01. 02. 2018] Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Cirkevni-restituce-po-slovensku-Majetky-vcraceny-ale-stat-cirkev-stale-plati-A-nemuze-to-nijak-zmenit-322330>

Církevní restituce schváleny, zbývá podpis Klause [online]. Christnet, 2012 [citováno 31. 01. 2018]. Dostupné z: http://www.christnet.eu/clanky/4935/cirkevni_restituce_schvaleny_zbyva_podpis_klause.ur

Evangelický farář: Restituce jsou divné. Nám vrací miliardy a nevíme za co [online]. Parlamentnílisty.cz, 2012 [cit. 31. 01. 2018], Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Evangelicky-farar-Restituce-jsou-divne-Nam-vcraci-miliardy-a-nevime-za-co-242544>

HÜTTNER, Robert. *Záznamy o církevním majetku zmizli v archívech* [online] Správy Pravda, 2013 [cit. 01. 02. 2018] Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/290375-zaznamy-o-cirkevnom-majetku-zmizli-v-archivoch/>

Informace o podaných výzvách a dohodách. [online] Státní pozemkový úřad, 2018. [cit. 10. 03. 2018]. Soubor ve formátu excel. Dostupné z: <http://www.spucr.cz/restituce/cirkevni-restituce/informace-o-podanych-vyzvach-a-dohodach>

Krajča (KSČM): K zápasu o tzv. církevní restituce [online]. Parlamentnílisty.cz, 2012 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/politici-volicum/Krajca-KSCM-K-zapasu-o-tzv-cirkevni-restituce-244859>

LINHARTOVÁ, Petra. *Církevní restituce: Příležitost pro finanční poradce* [online]. Investujeme.cz, 2013 [cit. 31.01.2018]. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/clanky/cirkevni-restituce-prilezitost-pro-financni-poradce/>

Majetok cirkvi se nedá spočítat. [online] SME Domov, 2012. [cit. 31. 01. 2018]. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/6485304/majetok-cirkvi-sa-neda-spocitat.html>

Nevyřešené církevní restituce ohrožují rozvoj obcí [online]. ČT24, 2012 [citováno 31. 01. 2018]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1153719-nevyresene-cirkevni-restituce-ohrozuji-rozvoj-obci>

RYŠAVÝ, Ivan. „Blokáční“ paragraf nevyhovuje nejen církvím, municipality se bouří [online]. moderní obec, 2005 [citováno 31. 01. 2018]. Dostupné z: <http://moderniobec.cz/blokacni-paragraf-nevyhovuje-nejen-cirkvim-municipality-se-bouri/>

SKOUPÁ, Adéla. *Církev nepřestává s žalobami. Restituční spory zmrazily stovky nemovitostí, obrazů i soch* [online]. Aktuálně.cz, 2017 [cit. 13. 03. 2018]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/cirkve-se-s-mesty-a-soukromniky-stale-soudi-o-stovky-nemovit/r~b33cc1180b0611e7a3fa002590604f2e/>

VAVROUŠKA, Petr, KRÁL, Petr, PRESOVÁ, Eva. *Poláci začali s církevními restitucemi už v roce 1989. Provází je korupce* [online]. iRozhlas, 2012 [cit. 1. 02. 2018] Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/polaci-zacali-s-cirkevnimi-restitucemi-uz-v-roce-1989-provazi-je-korupce_201208151524_epres

Vláda podpořila zdanění náhrad za církevní restituce, očekává ale soudní spor [online]. Čt24, 2018 [cit. 01. 02. 2018] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2357233-vlada-podporila-zdaneni-nahrad-za-cirkevni-restituce-ocekava-ale-soudni-spor>

Výročné správy. [online] Lesy SR, 2016. [cit. 31. 01. 2018]. Výročná zpráva z roku 2016 v pdf. Dostupné z: <http://www.lesy.sk/showdoc.do?docid=731>

8 Přílohy

Příloha 1 – Seznam registrovaných CNS v ČR	51
Příloha 2 - Vzor zaslaného mailu.....	52
Příloha 3 – Mailové odpovědi politiků	52
Příloha 4 – Seznam citací pod čarou.....	53

Příloha 1 – Seznam registrovaných CNS v ČR

Armáda spásy – církev
Bratrská jednota baptistů
Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü
Českobratrská církev evangelická
Církev adventistů sedmého dne
Církev bratrská
Církev československá husitská
Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů v České republice
Církev Křesťanská společenství
Církev Nová naděje
Církev Nový Život
Církev Oáza
Církev řeckokatolická
Církev římskokatolická
Církev Slovo života
Církev Svatého Řehoře Osvětitel
Církev víry
Církev živého Boha
Evangelická církev augsburského vyznání v České republice
Evangelická církev metodistická
Federace židovských obcí v České republice
Jednota bratrská
Křesťanské sbory
Luterská evangelická církev a. v. v České republice
Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna
Náboženská společnost českých unitářů
Náboženská společnost Svědkové Jehovovi
Novoapoštolská církev v ČR
Obec křesťanů v České republice
Pravoslavná církev v českých zemích
Ruská pravoslavná církev, podvorje patriarchy moskevského a celé Rusi v České republice
Slezská církev evangelická augsburského vyznání
Společenství Josefa Zezulky

Starokatolická církev v ČR
Ústředí muslimských obcí
Višva Guru Díp Hindu Mandir – české hinduistické společenství
Višva Nirmala Dharma

Příloha 2 - Vzor zaslaného mailu

Dobrý den,

jsem studentem 3. ročníku oboru Hospodářská a kulturní studia na ČZU v Praze. V současné době píši BP na téma církevních restitucí v ČR a na Slovensku. K obohacení mé práce by bylo zajímavé uvést názory vysokých politických funkcionářů, a proto se obracím na Vás s prosbou o zodpovězení dvou otázek týkajících se církevních restitucí.

1. S odstupem času, byl podle Vás zákon č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s CNS správným krokem, popřípadě co mělo být uděláno jinak?
2. Jaký máte názor na vyřešení církevních restitucí u našich sousedů na Slovensku?

Pokud si najdete chvíli volného času na zodpovězení těchto dvou otázek, budu Vám velmi vděčný.

S pozdravem

Marek Brzák

Odesláno z aplikace Pošta pro Windows 10

Příloha 3 – Mailové odpovědi politiků

RE: Církevní restituce (dotaz k bakalářské práci)

Vážený pane Brzáku, srdečně Vás zdravím a viz níže

1. Diskuze okolo postavení církví a jejich ekonomického zajištění byla vedena dlouhodobě. Pachůť v řešení zákonem 248/2012 Sb. zůstává z důvodů způsobu přijetí zákona a opakovaným porušováním tzv. smlouvy podáváním žalob ze strany především římskokatolické církve. To jsou slabiny na kterých se vede a povede diskuze ještě dlouho.

2. Bohužel neznám detaily zákona ani jeho dikci takže se nemohu vyjádřit

S přáním pělných dnů

MUDr. Jiří Běhounek

Dobrý den,

K vašim otázkám toliko:

Bezesporu byl zákon dobrým krokem a jen považuji za ostudu, že byl zákon přijat tak pozdě. Bohužel, s podrobnostmi řešení restitucí na SVK nejsem seznámen natolik dobře, abych se k nim mohl kvalifikovaně vyjádřit.

S pozdravem

Ing. Tomáš Czernin

Senátor

Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost

Stálá komise Senátu pro rozvoj venkova

Senátní kancelář:

Valdštejnské nám. 17/4, 118 01 Praha 1

Tel.: +420 257 073 128

Příloha 4 – Seznam citací pod čarou

TRETETA, Jiří Rajmund. *Stát a církev v České republice*. Karmelitánské nakladatelství. 2002. str. 69. ISBN 80-7192-707-4.

KÜNG, Hans. *Co je církev?* Brno: Cesta, 2000. str. 57. ISBN 80-85319-98-5.

TRETETA, Jiří Rajmund. *Stát a církev v České republice*. Karmelitánské nakladatelství. 2002. str. 69. ISBN 80-7192-707-4.

TRETETA, Jiří Rajmund. *Stát a církev v České republice*. Karmelitánské nakladatelství. 2002. str. 14. ISBN 80-7192-707-4.

Na straně 16

Co to je Restituce? [online] Co jeto? 2017 [citováno 31. 01. 2018] Dostupný z WWW: <http://cojeto.superia.cz/pravo/restituce.php>

§ 3 písm. a) zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

§ 4 odst. 1 zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-308>

§ 12 zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-308>

Na straně 17

§10 odst. 3 písm. c) zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-308>

§ 4 odst. 4 zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-308>

§ 4 odst. 1 zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

§ 15a odst. 4 zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

§ 6 odst. 1 zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

Na straně 18

§ 22 zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-308>

§ 1 zákona č. 161/1992 Sb., o registraci církví a náboženských společností. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-161>

§ 10 odst. 2 zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

Na straně 19

§ 14 zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

§ 24 zákona č. 3. 3/2002 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>

Na straně 20

KUBAČÁK, Antonín a Karel JACKO. *Restituce zemědělského a lesního majetku*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012. str. 11. ISBN 978-80-7434-090-1.

TRETETA, Jiří Rajmund. *Stát a církve v České republice*. Karmelitánské nakladatelství. 2002. str. 53. ISBN 80-7192-707-4.

KUBAČÁK, Antonín. *Církevní majetek v proměnách času: restituce historického majetku církvi v resortu Ministerstva zemědělství*. I. vydání. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2016. Str. 13. ISBN 978-80-7434-315-5.

Na straně 21

KŘÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference*. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 4. ISBN 978-80-86310-86-2.

JÄGER, Petr a Aleš CHOCHOLÁČ. *Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). str. 15 ISBN 978-80-7478-871-0.

Na straně 22

KŘÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference*. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 5. ISBN 978-80-86310-86-2.

Církevní restituce v ČR: (Je ďábel skrytý v detailech? Co bude s katedrálou? Jsou církevní nároky konečné? Jaký je vztah ke konkordátu? Je to odluka státu a církvi?). 29. dubna 2008. Praha: Masarykova dělnická akademie, 2008. Sborník textů (Masarykova dělnická akademie). str. 20. ISBN 978-80-903670-0-5.

Na straně 23

KŘÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference*. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 8. ISBN 978-80-86310-86-2.

Srov. § 1 odst. 4 zákona č. 298/1991 Sb., ve znění zákona 338/1991 Sb. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1990-298>

Příloha č. 1 zákona č. 298/1990 Sb., úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-298>

Na straně 24

KŘÍŽ, Jakub a Václav VALEŠ. *Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckovy komentáře. str. 45 ISBN 978-80-7400-472-8.

§ 29 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-229/zneni-20170901>

Nevyřešené církevní restituce ohrožují rozvoj obcí [online]. ČT24, 2012 [citováno 31. 01. 2018]. Dostupný z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1153719-nevyresene-cirkevni-restituce-ohrozuj-i-rozvoj-obci>

RYŠAVÝ, Ivan. „Blokční“ paragraf nevyhovuje nejen církvím, municipality se bouří [online]. moderní obec, 2005 [citováno 31. 01. 2018]. Dostupný z: <http://moderniobec.cz/blokacni-paragraf-nevyhovuje-nejen-cirkvim-municipality-se-bouri/>

Na straně 25

§ 2 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-428/zneni-20130627>

§ 5 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-428/zneni-20130627>

Na straně 26

§ 10 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-428/zneni-20130627>

Na straně 26

KŘÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie*: sborník textů z konference. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 22. ISBN 978-80-86310-86-2.

KALNÝ, Mojmír. *Církevní majetek a restituce*. Praha: Občanský institut, 1995. Studie OI, č. 7. str. 19. ISBN 80-901659-3-1.

KŘÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie*: sborník textů z konference. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 23. ISBN 978-80-86310-86-2.

Církevní restituce schváleny, zbývá podpis Klause [online]. Christnet, 2012 [citováno 31. 01. 2018]. Dostupné z: <http://www.christnet.eu/clanky/4935/cirkevni-restituce-schvaleny-zbyva-podpis-klause.u>
[rl](#)

Na straně 28

Evangelický farář: Restituce jsou divné. Nám vrací miliardy a nevíme za co [online]. Parlamentnílisty.cz, 2012 [cit. 31. 01. 2018], Dostupné z:

[https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Evangelicky-farar-Restituce-jsou-divne-Nam-
vraci-miliardy-a-nevime-za-co-242544](https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Evangelicky-farar-Restituce-jsou-divne-Nam-
vraci-miliardy-a-nevime-za-co-242544)

Krajča (KSČM): K zápasu o tzv. církevní restituce [online]. Parlamentnilisty.cz, 2012 [cit. 31. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/politici-volicum/Krajca-KSCM-K-zapasu-o-tzv-cirkevni-restituce-244859>

Na straně 29

VAVROUŠKA, Petr, KRÁL, Petr, PRESOVÁ, Eva. *Poláci začali s církevními restitucemi už v roce 1989. Provází je korupce* [online]. iRozhlas, 2012 [cit. 1. 02. 2018] Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/polaci-zacali-s-cirkevnimi-restitucemi-uz-v-roce-1989-provazi-je-korupce_201208151524_epres

KŘÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference*. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 44. ISBN 978-80-86310-86-2.

Vláda podpořila zdanění náhrad za církevní restituce, očekává ale soudní spor [online]. Čt24, 2018 [cit. 01. 02. 2018] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2357233-vlada-podporila-zdaneni-nahrad-za-cirkevni-restituce-ocekava-ale-soudni-spor>

SKOUPÁ, Adéla. *Církev nepřestávají s žalobami. Restituční spory zmrazily stovky nemovitostí, obrazů i soch* [online]. Aktuálně.cz, 2017 [cit. 13. 03. 2018]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/cirkve-se-s-mesty-a-soukromniky-stale-soudi-o-stovky-nemovit/r~b33cc1180b0611e7a3fa002590604f2e/>

§ 1 zákona č. 298/1993 Z. z., o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1993-282/znenie-20160701>

Babiš chce zdanit církevní restituce. Nemravné! soptí lidovci [online]. Týden.cz, 2017 [cit. 01. 02. 2018] Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/babis-chce-zdanit-cirkevni-restituce-nemravne-sopti-lidovci_454202.html

Na straně 30

§ 3 zákona č. 298/1993 Z. z., o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1993-282/znenie-20160701>

§ 4 zákona č. 298/1993 Z. z., o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1993-282/znenie-20160701>

Na straně 31

§6 zákona č. 298/1993 Z. z., o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1993-282/znenie-20160701>

§ 8 zákona č. 298/1993 Z. z., o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1993-282/znenie-20160701>

§ 11 zákona č. 298/1993 Z. z., o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam. Dostupné z: <http://www.epi.sk/zz/1993-282/znenie-20160701>

Na straně 32

KŘÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie*: sborník textů z konference. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 29. ISBN 978-80-86310-86-2.

Na straně 33

KŘÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie*: sborník textů z konference. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 30. ISBN 978-80-86310-86-2.

Církevní restituce po slovensku: Majetky vráceny, ale stát církev stále platí. A nemůže to nijak změnit [online]. Parlamentnílisty.cz, 2014 [cit. 01. 02. 2018] Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Cirkevni-restituce-po-slovensku-Majetky-vraceny-ale-stat-cirkev-stale-plati-A-nemuze-to-nijak-zmenit-322330>

Na straně 34

HÜTTNER, Robert. *Záznamy o církevním majetku zmizli v archívech* [online] Správy Pravda, 2013 [cit. 01. 02. 2018] Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/290375-zaznamy-o-cirkevnom-majetku-zmizli-v-archivoch/>

Na straně 34

LINHARTOVÁ, Petra. *Církevní restituce: Příležitost pro finanční poradce* [online]. Investujeme.cz, 2013 [cit. 31. 01. 2018]. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/clanky/cirkevni-restituce-prilezitost-pro-financni-poradce/>

Na straně 37

Aktuální informace o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. [online] Lesy ČR, 2018. [cit. 10. 03. 2018]. Dostupné z: <https://lesy.cz/aktualni-informace-o-majetkovem-vyrovnani-s-cirkvemi-a-nabozenskymi-spolecnostmi/>

Informace o podaných výzvách a dohodách. [online] Státní pozemkový úřad, 2018. [cit. 10. 03. 2018]. Soubor ve formátu excel. Dostupné z: <http://www.spucr.cz/restituce/cirkevni-restituce/informace-o-podanych-vyzvach-a-dohodach>

Majetok cirkvi se nedá spočítat. [online] SME Domov, 2012. [cit. 31. 01. 2018]. Dostupný z: <https://domov.sme.sk/c/6485304/majetok-cirkvi-sa-neda-spocitat.html>

Výročné správy. [online] Lesy SR, 2016. [cit. 31. 01. 2018]. Výročná zpráva z roku 2016 v pdf. Dostupné z: <http://www.lesy.sk/showdoc.do?docid=731>

PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*. 2. díl. Doplněk, 2009. str. 182. ISBN 978-80-7239-228-5.

Na straně 38

VAVROUŠKA, Petr, KRÁL, Petr, PRESOVÁ, Eva. Poláci začali s církevními restitucemi už v roce 1989. Provází je korupce [online]. iROZHLAS, 2012 [cit. 19. 02. 2018]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/polaci-zacali-s-cirkevnimi-restitucemi-uz-v-roce-1989-provazi-je-korupce_201208151524_epres

KŘÍŽ, Jakub, ed. *Náboženství a veřejná moc v zemích Evropské unie: sborník textů z konference*. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009. str. 44. ISBN 978-80-86310-86-2

Na straně 40